

Cadran cultural

Periodic al Ansamblului Folcloric „Busuiocul“ din Bacău • Anul V • Nr. 3 (25) • Mai-iunie 2022



Foto: Rodica Dascălu

Târziu, Bacovia, târziu

Înnebunesc cocoșii de necaz,
la miez de noapte
bătând culori de aripi
– țâfnoase orologii –,
mă-mbrac solemn în rătăcirii de iederi –
– țărâna colindelor - viori –,
pe la apus de focuri
prind lotrii să învețe mila...

Cumintele solștiț
îmbie știma nopții
Cu turta de otravă, îngăduiri de lună...
Sărman fără seamăn,

Strigăt necopt la ușa oricui.
Moartea zgârie cu cioturi albe
Umbrele de oameni șui,
însemnându-le cu neliniști,
la marginea lui Când și Cum...
Și scriu despre greul urcușului nostru,
ZIDIT, mai adesea, în inima toamnă,
rămân tot salcie pe dinlăuntru,
mă plec în „violet amurg“,
purtându-mă veac,
ciobindu-mă rană.

Dan SANDU



Zilele Centrului „George Apostu“

Ajunse la a XXVII-a ediție, Zilele Centrului de Cultură „George Apostu“ s-au derulat în perioada 5-6 mai și au conferit programului „o pregnantă notă de nobilă distincție și de rafinament aristocratic“. Prima zi a fost deschisă, astfel, de un reușit spectacol al cărții, în care au fost antrenați traducătorul Gheorghe Iorga, criticul Adrian Jicu, actrița Eliza Noemi Judeu, muzicienii Ali Asghar Rahimi, Călin Grigoriu și Andrei Kivu, regizorul Geo Popa. În a doua zi a fost vernisată expoziția Dragoș Pătrașcu, prezentată de Petru Bejan, universul „Athanor“ fiind dublat de recitalul saxofonistului Gabriel Gherghelaș. O manifestare izbutită și aplaudată. (CSG)

George Bacovia

Ca mâine

Cu steaua care s-a desprins,
Ce piere-acum în haos –
O inimă poate s-a stins
Spre veșnicul repaos.

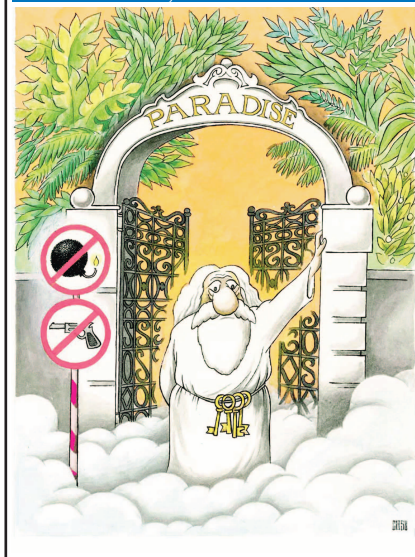
Ca mâini și-a noastră va cădea
În stricta veșnicie –
Cine-o căta măhnit spre ea?
Vai, nimeni... cine știe!

Epitaf

„Aici sunt eu
Un solitar,
Ce-a râs amar
Și-a plâns mereu.

Cu-al meu aspect
Făcea să mor,
Căci tuturor
Păream suspect.“

Zâmbiți cu... CIOSU



George Popa despre timpul poetico-filosofic eminescian (II)



Cel de-al treilea capitol al lucrării se intitulează *Prezentul etern în poemul eminescian*. Aici, pe parcursul a cincisprezece eseuri, este concentrat conținutul propriu-zis al cărții. O carte menită să dovedească faptul că, prin artă, omul se poate sustrage din procesul curgerii ireversibile a timpului fizic, astfel încât prezentul să nu mai poată fi perceput doar ca o fulgurare. În sprijinul acestei înțelegeri, George Popa vine cu următoarea constatare: „de la Parmenide la Heidegger, de la Platon la Mircea Eliade, de la Pindar la Hölderlin, Eminescu sau Rilke, - pentru a nu aminti decât aceste câteva nume, - filosofi și creatori de artă au formulat de o manieră mai mult sau mai puțin explicită noțiunea de prezent etern, tangențial, în scrieri în care se discută nevoia structurală a spiritului uman de veșnicie și absolut” (*Prezentul etern eminescian*, p. 9).

Revenind la acest capitol, constatăm că George Popa ia în discuție probleme de mare rezonanță în creația eminesciană, precum copilăria, clipa, dorul, marea, izvorul, suferința ș.a. Iar în partea finală a lucrării este raportat mesajul *Luceafărului* la condiția temporalității.

Primul eseu, *Timpul în poezia lui Eminescu*, debutează cu un răspuns delicat oferit unor confrăți, despre care am amintit deja, confrăți care au venit în întâmpinarea lucrării *Spațiul poetic eminescian*, cu observația că la Eminescu nu putem vorbi numai de spațiu, ci și de timp. În fața acestei realități George Popa consemnează: „Unele întâmpinări făcute pe marginea cărții noastre *Spațiul poetic eminescian* (Junimea, Iași, 1982) privind spațiul în poezia lui Eminescu și-au exprimat regretul de a nu fi aflat destul de pregnantă asocierea concep-

tului de timp cu acela de spațiu” (*Prezentul etern eminescian*, p. 123). Și, mai departe, se apără prin câteva argumente. Spicuiesc doar un prim argument: „Or, din întreaga noastră lucrare rezultă că timpul este organic, definitoriu încorporat în spațiul poetic eminescian prin însăși structura acestui spațiu, care este o alcătuire în mișcare, o alcătuire desfășurată pe sensul duratei. În felul acesta este satisfăcută fenomenologia esențială a poemului eminescian: transformarea lumii din afară în zări lăuntrice, în spații ale sufletului care nu pot fi decât spații ale temporalității, sufletul fiind durată pură” (*Idem*, p. 123). Autorul suspectează că o posibilă neînțelegere ar fi putut veni de la titlul cărții din 1982. „Utilizarea de către noi numai a termenului de spațiu în titulatura cărții a putut induce în eroare, considerându-se că ne-am ocupat doar de noțiunea de spațiu ca receptacol fix de găzduire a lucrurilor, fapt total împotriva ideii eseului nostru și bineînțeles, împotriva viziunii eminesciene” (*Idem*, p. 123). Și explicația continuă în aceeași manieră: „Dar fiind că poezia lui Eminescu făurește un spațiu în permanență mișcare și în expansiune infinită logic era poate să fi intitulat lucrarea noastră «Spațiul și timpul în poezia lui Eminescu»” (*Idem*, p. 123) Mai departe, o explicație de genul celeia care urmează, devine îndoielnică. „Termenul ar fi fost explicativ, analitic, dar nu sintetic” (*Idem*, p. 123).

Cert este că în spiritul acestor opinii este gândită în întregime lucrarea, *Prezentul etern eminescian*, în speranța că se va face mai bine înțeles. Și până la urmă se face înțeles, în sensul în care ne spune că tot despre cunoscătorul spațiu-timp eminescian vorbesc și el, așa cum vorbesc și ceilalți eminescologi consacrați. În acest sens, eminescologul ieșean scrie: „În concepția noastră, prezentul etern poetic este expresia supremă a eliberării spirituale a omului și el însemnează realizarea unei stări extatice fără nume, o trăire indicibilă ducându-ne în iminența absolutului și constituind o stare potențială de reînceput existenței: prezent etern aflat dincolo de «clipa fericită», cât și de timpul absolut al eroului metafizic. Ne poartă în nespațiul și netimpul unde se petrece zborul nemărginit al luceafărului” (*Idem*, p. 130).

Subcapitolul următor, *Copilăria – prezent etern poetic*, pleacă de la un adevăr comun, respectiv de la ideea că în copilărie se trăiește puritatea sufletească, ceea ce înseamnă că raportarea copilului la univers, la coordonatele spațio-temporale, diferă de ceea ce se întâmplă în cazul adultului. De altfel psihologii cunosc foarte bine deosebirea dintre psihologia copilului și psihologia adultului. „Pentru copil confundarea cu universul este integrală” (*Idem*, p. 131). Altfel spus, copilăria este acea etapă a vieții care identifică, cu mare naivitate, lumea exterioară cu lumea imaginată. „Caracterul paradiziac al universului copilului nu credem că se datorează unei anamneze arhaice, cum afirmă Freud” (*Idem*, p. 134). Elemente interesante pentru soluționarea acestor chestiuni, folosind instrumente științifice de cercetare, aduce Jean Piaget, în lucrarea *Reprezentarea lumii la copil*, publicată în anul 1947, tradusă în limba română în 2005. Pe George Popa l-a interesat această chestiune în măsura în care timpul pentru copil este un prezent etern.

Eseul care urmează, *Densificarea clipei*, are menirea să justifice convingerea autorului, potrivit căreia: „Clipa poetică înțelege sub forma unui concentrat ontologic, reprezintă una din marile constante ale creației eminesciene” (*Idem*, p. 142). Și, pentru o mai corectă înțelegere, aflăm: „De la început o subliniere este necesară: clipa eminesciană nu are nimic comun cu clipa hedonistă horatiană. De asemenea, are o axiologie diferită clipei din Rabayatele lui Omar Khayyam, unde ea reprezintă simbolul vieții umane, - care trebuie trăită fără cenzura de ordin religios, - în raport cu eternitatea neantului” (*Idem*, p. 143). Pe scurt, „Clipa eminesciană alcătuiește materialul de construcție al prezentului etern. Ea reprezintă un «anti-destin», deci un prezent a cărui axiologie este capabilă să depășească și să anuleze neantul, moartea, și să instaurze veșnicia” (*Idem*, p. 143). În concluzie: „Densificarea unui moment existențial, semnificativ ca esență ontologică, privilegiat din punct de vedere al frumuseții de ființare, constituie una din modalitățile cele mai utilizate de către Eminescu pentru plasmuirea prezentului etern” (*Idem*, p. 143).

Interesante sunt și observațiile din studiul *Dorul. Prezent etern românesc*. Credința lui George Popa este aceea că dorul este o stare particulară a simțirii românești. Să observăm, mai întâi că, în înțelegerea autorului, „Prezentul etern poetic este o formă de veșnicie în mișcare. Este astfel rezolvată antinomia trecere-eternitate în favoarea durabilității nelimitate. Pe această cale se înfăptuiește înveșnicirea în ordine umană... Condensând secvențele de trăire semnificative ale condiției umane și transformându-le în perfecțiuni ontologice, în plenitudini de ființare, prezentul etern poetic este o expresie a libertății umane... Prezentul etern poetic tentează o sinteză cât mai complexă a firii și pentru aceasta este necesară intervenția unui factor afectiv care să unifice, să facă să comunice și să armonizeze eul cu universul: acest flux participațional și intimizant este constituit de iubire” (*Idem*, p. 155-156).

Și, întrucât între iubire și dor nu este nici o graniță, se subînțelege rostul dorului în plâsmuirea prezentului etern. „Or dorul, stare particulară simțirii românești, reprezintă o stare tensională insașiabilă, deci de o durată indefinită, și anume o nemărginită mișcare de iubire, adică de comuniune, de armonizare, de confundare și intimizare cosmică” (*Idem*, p. 156). După această înlănțuire de judecăți, autorul conchide: „Rezumând, prezentul etern, pe care-l creează starea de dor, fiind o năzuință către absolut, devine un elan infinit după ceea ce nu se poate întrupa, nu se poate înfăptui. Irezolvabilitatea este perpetuă și astfel aspirația nevindecabilă. Dorul este un avânt către imposibil – mai mult, către inconturabil, către negrăit” (*Idem*, p. 163-164).

Prin analiza din *Dintre sute de catarge – opera aperta*, George Popa descoperă un alt model eminescian de instituire a prezentului etern poetic. Pe de o parte, exegetul constată că „poemul desfășoară una din cele mai ample temporalități rectilinii, de ordin consumptiv, din lirica eminesciană, oferindu-ni-se priveliștea cosmică a «veșniciei treceri», specifică destinalității omenești” (*Idem*, p. 166). Pe de altă parte, el constată că, în poemul discutat, aspectul distructiv este

compensat prin faptul că „golul cosmic iscat prin prăbușirea și fuga elementelor, este bântuit de o intensă pozitivă, iradiind nemărginit ca încărcătură de înțelesuri mereu de descifrat: «*Ne-nțeles rămâne gândul / Ce-ți străbate cânturile, / Zboară vecinic, îngînându-l / Valurile, vînturile*»” (*Idem*, p. 166).

Asistăm deci – crede autorul – la un model de deschidere eminesciană. „Șansa acestei deschideri existențial-axiologice face din poemul *Dintre sute de catarge* una din cele mai exemplare și dificil de atins împliniri de «operă deschisă» (opera aperta) – postulată și râvnită cu mult a posteriori de «modernitatea» veacului” (*Idem*, p. 168).

Aflăm, din textul intitulat *Marea, simbol al prezentului etern*, că marea, prin caracteristicile sale, „constituie un mediu prin excelență potrivit izvodirii prezentului etern poetic” (*Idem*, p. 170). În sprijinul aserțiunii, George Popa dovedește că motivul mării a fost folosit, în acest sens, de numeroși poeți. Sunt amintiți, printre alți poeți, Leopardi, Rimbaud, Paul Valéry și alții. Prin comparație, referindu-se la Eminescu, autorul notează: „Era de așteptat ca în lirica eminesciană, saturată de nemărginire, marea să constituie unul din motivele deseori utilizate pentru construirea prezentului etern poetic” (*Idem*, p. 172). Exegetul are grijă să ne prevină și în legătură cu paleta prezenței motivului mării în creația lui Eminescu. „Simbolica pe care o reprezintă marea în poemul eminescian are o paletă largă, polarizând între două extreme principale: întruchiparea veșniciei treceri, ca, de pildă, în *Dintre sute de catarge*, și întruchiparea prezentului etern, motiv care în diverse poeme, culminând cu *Mai am un singur dor* și variantele sale” (*Idem*, p. 173).

Cuvinte măgulitoare, la adresa lui Eminescu, întâlnim și în textul *Supratemporalitatea eului pur*. Am în vedere, mai întâi, următorul fragment: „În istoria gândirii Eminescu este printre foarte puținii cugetători, dacă nu unicul, care a zăgrăvit imaginea adevăratului eu, - ca depășire a oricărei determinări străine. Alături de conceperea *transposibilului*, și alături de profunda înțelegere a dorului ca sim-

țire și deschidere ontică particular românească, viziunea și descrierea poetic-filosofică a *eului pur* reprezintă mărturia vizionarismului eminescian, capacitatea de a sui la limitele extreme ale gândirii, ale cuprinderii sensurilor ultime” (*Idem*, p. 178). Pentru argumentare este adusă în atenție poezia *Melancolie*, pe care o analizează cu multă măiestrie. Este urmărită fenomenologia decantării, a eliberării ființei umane, până la atingerea eului pur, absolut. Dar ce este eul pur? Autorul ne spune că potrivit concepției eminesciene, „eul absolut nu este eul psihic uman, oricât de intim ar fi el în sens hegelian, ci, repetăm, el constituie receptacolul conștiinței pure rămasă după totala decantare de orice conținut străin, inclusiv «inima», deci inclusiv alcătuirea fizică ce ne este dată și care rămâne pentru noi înșine, toată viața, un mister cunoscut doar fragmentar” (*Idem*, p. 180). Exegetul ajunge la constatarea că „în *Melancolie* Eminescu înfăptuiește suprema eliberare, extrema deschidere ontică posibilă. Ea suie mai sus decât lumea hyperionică, pentru că în *Melancolie* este vorba de eul pur, dezrobit de orice formulă, de orice determinare existențială, pe când luceafărul este și el supus unei anumite determinări, chiar dacă această determinare constituie o lume a principiilor, a valorilor ultime” (*Idem*, p. 181).

Studiul *Prezentul etern, contrast axiologic* pornește de la convingerea autorului că „Plâsmuirea unui prezent etern poetic prin antiteză este frecvent utilizată în lirica eminesciană” (*Idem*, p. 184). Sunt oferite dovezi cu trimitere la *Scrisori*, la *Epigonii* și la alte poeme. După care este făcută o subliniere care trebuie notată: „Trebuie de spus însă că dacă în *Lucașfărul* definirea treptei valorice a iubirii ființei superioare are loc tot prin contrast, totuși aici antinomia nu se mai produce între plus și minus, ci între două condiții ontologice diferite, cel transcendent și cel uman, fiecare prototip de «singurătate în doi» păstrând valențe axiologice corespunzătoare nivelului ontologic respectiv” (*Idem*, p. 188). Asistăm deci, la o invitație spre deschidere filosofică, făcută exegezei eminesciene.

Jurnal despre Bacovia

– Bacovia ia uneori atitudine de „rezistent”. Într-o „divagare” din 1955, dovadă că era preocupat de situația sa literară, îi scapă vorba: „Prezentul vrea să mă doboare, dar nu va putea...” (v. *Opere*, p. 458). Aceeași vorbă e pusă, în interviul lui Cicerone Theodorescu, din anul următor, la trecut: „Vremea a vrut să mă desființeze. Dar nu s-a putut...” (v. *Flacăra*, nr. 21, 1956). Modificarea aparține, desigur, reporterului. Din păcate, în ambele formulări, vorba e adevărată. Te întrebî totuși: cum a vrut prezentul să-l doboare, vremea să-l desființeze? Așa ceva te duce cu gândul la ideea de luptă. Or, pare-mi-se că am mai spus-o, Bacovia e singurul dintre poeții noștri mari care n-a fost contestat polemic. N-a existat nici o campanie îndreptată direct împotriva sa, nici un boicot, nici o cabală, ci numai câteva minimalizări, ironii sau ocultări, la care, indiferent ori incapabil, el n-a replicat. Lupta sa, exacerbată interior, a fost cu sine, ca să nu se abată de la calea aleasă. Bacovia e un exemplu de inadaptare aproape totală și de rezistență pasivă. Prin urmare, drept e să se spună că vremea l-a dezavantajat câteodată, însă, în general, deși cu variații de la epocă la epocă, ea a lucrat pentru el. Prezentul, adică începînd cu 1956 și pînă acum – mai cu seamă!...

– „– Încotro?”, m-a întrebă. „– Spre necesarul randament”, i-am răspuns. N-a realizat că citez dintr-un poem („Armin-den”), a crezut că improvizez. Motivul? *Necesar și randament* sînt termeni din manualul de economie.

– În jurnal, – simt nevoia să repet – pornesc de la impresii de moment, de orice fel, nu de la

teorii. Din cînd în cînd, fac totuși cîte o excepție. Una s-a produs chiar azi. Am fost întrebă cum explic „raportul lui Bacovia cu eminescianismul”. Nu m-am repezit să zic: uite-așa!... N-am vorbit de preferința lui pentru Vlahuță, nici despre distanța luată față de semănătoriști. Alături de fapte, trebuie de reflectat și la o normă estetică. Întrucît mi-era la îndemînă, i-am citat și apoi am „buchinit” împreună următorul text de Jan Mukařovsky: „Este adevărat că aproape întotdeauna un individ care urmează să înrîurească puternic asupra evoluției viitoare își manifestă forța personalității printr-o cît mai considerabilă încălcare a situației de pînă la el (vezi Baldensperger despre *inadaptés*), dar a încălca starea de pînă atunci a structurii artistice în așa fel încît să se transforme într-o altă stare – adică nu lichidarea fără urme – presupune o însemnată doză de consens cu ea. Așadar, predispozițiile individului, chiar și ale aceluia care transformă considerabil structura existentă, sînt în măsură însemnată condiționate de structura literară precedentă: numai un individ care prin predispozițiile sale și ierarhia lor va corespunde structurii asupra căreia urmează să acționeze va constitui și un puternic factor evolutiv” (v. *Studii de estetică*, Ed. Univers, 1974, p. 287). N-am – i-am declarat – o explicație mai bună pentru fenomenele de continuitate și diferențiere. Punctul pe i al discuției a fost că eminescianismul conține în sine direcțiile evoluției viitoare a poeziei, deci și pe cea simbolistă. În baco-vianism pot fi remarcate destule „urme” de eminescianism.

– Sînt un botanist slab: nu cunosc denumirile a zeci de specii de arbori și flori. Versul lui

Bacovia „Toamna sună-n geam frunze de metal”, din „Monosilab de toamnă”, m-a făcut însă să fiu atent barem la acest aspect. Observația cea mai importantă la care am parvenit e că frunzele au sunetul respectiv tîrziu, abia cînd sînt foarte uscate. Duminică, în timpul unei plimbări în parc cu inginerul Șchiopu, un cititor harnic, posesorul unei frumoase biblioteci, m-am oprit, ca în fața unui decor de spectacol, sub un arțar. Noaptea de dinainte fusese rece, iernatică, iar frigul parcă scuturase copacul: pe jos erau sute de frunze, fiecare cu nervurile îngălbenite, unele mai mult, unele mai puțin, și marginile încă verzi. În timp ce le admiram desenul, altele continuau să cadă. Mirare: nici una nu suna metalic! Inginerul e dintre cei cu abonament la filarmonică. Mi-a confirmat că și lui sunetul produs la atingerea cu pămîntul i se pare ca al unei picături de umezeală, cumva jilav, ca un plesnet scurt, „lipicios”. Aceste frunze la fel ar fi sunat și dacă atunci s-ar fi izbit de un geam. Concluzia: efectul sonor înregistrat de Bacovia în versul său e de la sfîrșitul unei toamne. Numai sfarogite, frunzele sună ca „de metal”.

– Dacă aș mai avea răbdare, aș scrie, din nou (căci am mai făcut-o în *Dosarul Bacovia, II*), despre contrastele sociale evocate de Bacovia. De data asta cu „nervi”, în opoziție cu propagandiștii fericirii din epoca interbelică. Văzîndu-le pe cele de azi, cam aceleași, am ajuns să mă simt ofensat de cei ce le eludează. Notez aci doar cîteva: „palate” și „bordeie”; „pala lucrătoare” și „femeia modernă”; „pantofi de aur și argint” și „opinca din ogheli”; „salonul alb” și „odăile

întunecate”; „clavir” și „harmonii cerșetoare”; „om sătul” și „om flămînd”; „tîrgul mizerabil” și „orașul mare”, „enorm”, somptuos prin vitrinele sale etc. Pe scurt, de o parte opulență și ostentație, pe de alta sărăcie și umilință. Mă mefiez de luciditatea estetului care le ignoră. Un democrat și un socialist cu inima (cum nu sînt, azi, cei din partidul lui Ciolacu), Bacovia s-a arătat a fi în stare și să compătimizească, și să acuze, uneori direct. Ostil „burghezului tiran” și în sentiment cu „filosoful proletar”, prin care vorbește el însuși.

– Îmi place cum a interpretat Laurențiu Stan alura pe care o are Bacovia în statuia făcută de Constantin Popovici: „Cred că Popovici, autorul statuii din centrul orașului [Bacău], l-a imaginat pe Bacovia ca pe un Don Quijote modern, luptător pentru idealuri sfărîmate. Portretul e realizat metaforic [lucru neînțeles de mulți, inclusiv de Agatha]. Amănuntul unor picioare prelungi înfipte, parcă, în niște cizme înalte, donquijotești, întărește ideea de frondă fără izbîndă” (v. „Portretul, piatra de încercare”, în *Deșteptarea*, 2, nr. 348, 30 aprilie 1991, p. 2).

– „Poemă finală” e declarația de indiferență a unui exasperat: „Pe stradă urla viața, și moartea/ Și plîngă poezii poema lor vană...”. Adică: absolut nimic nu-l va mai impresiona! Ca să poată ține acest angajament, el trebuie să uite „ceea ce nu știe nimeni”. Întîi, caută uitarea în băutură, „ascuns în pivnița adîncă”. Amețirea nu dă însă rezultatul așteptat. Trezit la realitate, spune: „Știu...” Ceea ce știe e mult mai grav decît se poate exprima, ceva alături de care literatura pare „vană”. Sînt lucruri dureroase, nu doar personale, ci și generale: lipsuri ma-

teriale insuportabile, stare morală apăsătoare, neliniște, înstrăinare: „foamea grozavă nu-i glumă, nu-i vis – Plumb, și furtună, pustiu”. Vinovată de toate acestea e „istoria contemporană”, pe care ar vrea-o sfîrșită, iar în locul ei să vină un „măreț viitor”, deziderat al tuturor celor ce credeau, atunci, într-o „lume nouă”, o „eră nouă”, în „viitoarea societate socialistă”, ca să-l citez pe Galaction. Dar nici o iluzie nu-i e suficientă, pentru a uita „crimele burgheze”. „Mîhnit” din cauza lor, alege ca ultimă soluție distanțarea și anonimatul: „Eu trebuie să plec [...] Singur să mă pierd în lume neștiut de nimeni”. Poemul nu escamotează, ci divulgă: „ceea ce nu știe nimeni” era, de fapt, ceea ce știau și simțeau toți. De la primul la cel din urmă, versurile conțin o energie specifică protestelor. Frapantă e, pentru mine, la fiecare lectură, prezența în al cincilea dintre ele a verbului *a urla*, singurul loc în care Bacovia îl folosește. Urletul e manifestarea suferinței extreme și a revoltei zgomotoase. În „crize”, urlă indivizii, urlă și mulțimile. La rîndul (și în felul) lor, și poezii acumulează motive pentru a urla. „Poemă finală” a fost publicat în noiembrie 1918, la sfîrșitul războiului și cu puțin înainte de declanșarea unor ample mișcări sociale. În deceniul următor, pentru cei sensibili, viața a devenit și mai brutală, iar motivele de exasperare s-au înmulțit. De aci impulsul de „a urla” pînă la Dumnezeu, cum face Demostene Botez, în poemul intitulat „Urlet”: „Să scriu poemul ceasului de-acum./ De unde cuvintele,/ De unde trăsnetul,/ De unde furtuna?/ Cine copie vorbe vechi pentru o tristeță mare?/ [...] Iată urletul meu,/ Răcnetul gol de gorilă,/ Barbar și hidos/ În ceasul acesta, cînd totul mă doare, –/ Cel mai frumos vers, cel mai fru-

mos./ Singurul vers al omului singur/ Urlat spre Dumnezeu/ Fără... nici... o... așteptare” (v. *Viața Romînească*, 22, nr. 4, aprilie 1930, pp. 13-14).

– Efectele războiului (Primul Război Mondial) asupra conștiințelor au fost mai mari decît cele materiale. Contradictorii, transformările n-au mers în sensul așteptărilor. Prin comparație cu epoca precedentă, s-au produs dezordini, dezlănțuiri de violență și o goană dictată de interese. Numărul „inversiunilor de tot felul” a crescut. „Generația idealului național – releva Nichifor Crainic – a rămas, după realizarea lui, o generație fără ideal. Eroii războiului oboșiți s-au apucat, nu de organizarea victoriei, ci de exploatarea ei, socotită ca un drept, din datorria împlinită. Această transformare a spiritului de pe front în spirit de afaceri sporea și mai mult pustiul moral al epocii și făcea mai amarnic dezgustul de viață” (v. *Zile albe, zile negre*, Memoriei, Casa Editorială „Gîndirea”, 1991, p. 148). „Retragerea” lui Bacovia, de care am vorbit mai sus, e consecința „golului de ideal” sau, mai exact, a scepticismului cu privire la atingerea dezideratului invocat. Bacovia e un idealist dezabuzat.

– De regulă, „retragerile” sînt echivalate cu înfrîngerile. În timp, unele din ele dobîndesc însă altă semnificație, fiind interpretate ca dovezi de tact, realism și înțelepciune. „Retragerea” lui Bacovia reprezintă un caz rar în cadrul românesc, unde aproape toți se hazardează să participe la lupte inegale. Mulți s-au compromis ori s-au „ars” din această cauză. El a supraviețuit accidentelor istoriei, ajungînd spre capătul vieții să treacă drept poet politic.

Obiceiuri, tradiții, credințe de primăvară de pe Valea Slănicului

*Sat natal ca un pridvor,
Tot mereu mă-ntorc cu bine,
Să mai caut un izvor,
Mi-e sete și dor de tine!
(Sat natal)*

Când Martie sosește înveșmântat mândru, alergând sprinten, ne amintim că bate vânt de schimbare. Ochii obosiți de viscol și ger își înviorează privirea, văzând mugurii deșteptându-se pe ramuri, florile, din rădăcini căutând spre lumină, întreg universul foșnind de marile prefaceri ale naturii. Prima lună din anotimpul primăverii, la fel și prima zi a acesteia, „Mărțișor” sau „Marț” (lat. martius) din calendarul popular, sunt închinat zeului Marte.

Se spune în popor că Martie este o lună plină de capricii. Odată Marț, care-i mereu pus pe glume, l-a pofit în ospeție pe fratele mijlociu Prier. Acesta, sfătuit de fratele mic, Floral, și-a luat atât căruța, cât și sania și luntrea, putând călători în bune condiții, în ciuda vremii schimbătoare, de care a avut parte. Astfel a reușit să-l mânia foarte tare pe Marț, care s-a răzburat trimițând brumă și veștejind podoabele pomilor prin grădini.

În tradiția românească, începutul lui martie este întotdeauna marcat de purtarea mărțișorului, care datează din cele mai vechi timpuri, firele de lână, ață și mătase, albe și roșii simbolizând puritatea și dragostea, viața, apoi cele două anotimpuri – iarna și primăvara.

Mărțișorul, „marț” sau „mărțișguș”, mesagerul celui care-l dăruiește spre cel dăruit, după tradiția satelor și nu numai, îl primeau copiii, dar și fetele, chiar mamele, pentru a fi purtat la mână sau în piept, 9-12 zile, uneori până la sărbătoarea Floriilor, pentru a fi ferite de ceața codrilor, de urâciunea bolilor, de arșița soarelui. Apoi era pus pe tufe de rug, pomi roditori, într-o încercare de transfer magic de la om la plante și invers, de protecție și bun augur.

Maria Bocșe, în lucrarea sa „Obiceiuri tradiționale românești din Transilvania, vol. I-II, 2006, 2007, susține, conform unei legende din spațiul carpatic, că prima reprezentare a mărțișorului, simbol al vieții terestre împletită cu cea cosmică, a fost un șnur alb-negru, numit în satele românești „fumia anului”, pe care să depene ziua și noaptea, precum a zis Dumnezeu. „Dumnezeu după ce a făcut soarele s-a gândit că nu-i potrivit să fie de obște lumină. Hai, să facem zi și noapte!. Și ca să vie vârstate ziua și noaptea, a luat un ghem cu ață albă și unul cu neagră să le răsucescă și să le facă numai unul și pe acela să depene ziua și noaptea.”

Pe vremea când eram copile am învățat de la mama bună „Gavriloaia” și

mămica Ileana cum să ne facem mărțișor: Ne dădeau ață albă și roșie, carton sau cutii de chibrituri, paie de cereale uscate, tăiate în pătrățele mici sau cilindrice, ca să ne coasem mărțișor. Lucrătura lor era cam migăloasă pentru noi, dar reușeam să purtăm mărțișoare în piept la întâi martie. Realizam diferite forme de mărțișoare: canafi, romburi, bumbișori precum florile de păraluțe, butoiașe. Eram tare mândre și bucuraoase că dăruiam mărțișoare mamei și bunicii. Fratele nostru Ghiță și taticu le purtau la căciulă sau pălărie. Se credea că nu ne va părli soarele și vom rămâne frumoase, iar pomii pe care agățam mărțișoarele purtate vor avea rod bogat în toamnă.

Îndeaproape, mărțișorul este urmat de „Zilele Babelor” sau ale Dochiei, care se țin până astăzi de la întâi până pe nouă martie, cu timp capricios, cu zile însorite, călduroase sau ploii, frig, îngheț, precum erau și toanele babei Dochia. În folclorul românesc există legende care o înfățișează pe Dochia ca o soacră rea. Era încă februarie, iar soacra își trimite nora la râu ca să spele lâna neagră până ce va fi albă. Dar nu se mulțumește cu atât, că iar o trimite ca să spele lâna din nou, ca să devină neagră. Substratul mitologic este explicat prin legenda populară cosmogonică, cea amintită mai înainte, care descrie simbolismul atribuit, în tradițiile românești, contrastului dintre culorile alb și negru, adică lâna albă și cea neagră din legenda Dochiei.

Pe valea Slănicului, baba Dochia ne-a fost cunoscută încă de pe vremea copilăriei. Venea mărțișorul, dar aveam grijă ca în intervalul celor nouă zile de la începutul lunii să ne alegem „o babă” fiecare. Zilele când erau însorite, calde, când cu cerul înorat, ploaie și fulguri, friguroase. Se întâmpla mai în fiecare an ca baba mea să fie mohorâtă, iar cele ale surorilor mele vesele, însorite și calde. Cât adevăr a existat în acele predicții nu am putut să înțeleg vreodată, dar era o credință că așa ne va fi tot anul după cum se manifesta „baba”.

După zilele năzuroasei babe Dochia așteptam cu mare nerăbdare sărbătoarea celor „40 de Sfinți Mucenici” sau „Mucenicii”, păstrată în popor în amintirea celor 44 de ostași de la Sevestia, martirizați în anul 322 d. Hr. pentru credința lor în Iisus. O veche legendă populară, de factură religioasă, spune că atunci când cei 44 de soldați creștini ai Imperiului roman au refuzat să se închine idolilor și să se lepede de Hristos, au fost aruncați în apele înghețate ale râului, apoi în cuptoare încinse. Înainte de a fi decapitați, mama unuia dintre soldați le-a adus 44 de colăcei împlețiți în formă de opt, unși cu miere și miez de nucă mărunțit, oferin-

du-le astfel un fel de „cuminicătură” înaintea sfârșitului.

„Mucenicii” se celebrează până astăzi, obiceiul datului de pomană a acestor sfințitori fiind mai cu seamă respectat în Moldova și Muntenia. Mucenicii au dată fixă în calendar – 9 martie. Această sărbătoare coincide, în folclorul românesc, cu „Moșii de primăvară”, simbolizând statornicirea anotimpului, trezind la viață întreaga fire, cu ea încheindu-se prima decadă a sărbătorilor tradiționale din calendarul popular.

Așteptam întotdeauna această sărbătoare, chiar dacă nu era soare de multe ori. În gospodăria noastră din Săraru, mama frământa un aluat ca de făcut pâine, cu drojdie, sare și apă. Eram tare nerăbdători și stăteam pe lângă ea să vedem cum îi face. Sfințitorii erau ca formă de mare efect și foarte buni la gust. Îi mâncam cu poftă. Se făceau mulți mucenici, mâncam în casă întreaga familie, dar mai dădeau și de pomană pe la vecini, la copii. Astăzi duc și la biserică și sunt dați pomană pentru sufletele celor plecați dincolo. Bărbații spuneau că beau patruzeci de pahare cu vin. Era o credință. Niciodată nu l-am văzut pe tata să bea atâta vin. Se mai spunea că dacă sfinții găsesc pământul înghețat, ei îl dezgheață și trag cu dinții firele de iarbă din pământ, să crească. Dacă este frumos și cald timpul, atunci ei aduc vreme rece și brumă. La noi în sat, oamenii adunau de prin ieslea vitelor, de prin grădină, de prin ogradă, ogrinji (coceni de porumb rămași), în ajun și făceau grămezi, de obicei prin locurile unde erau pomi fructiferi, și le dădeau foc dimineață bună, dacă s-ar fi putut chiar înainte de răsăritul soarelui. Mi-amintesc și acum cum adunam cu brațele cocenii și-i duceam la locul potrivit. În dimineața de Mucenici vedeam ieșind fum de la focurile arzânde în grădinile oamenilor. Pomii nu aveau de suferit, din contră, prin fumegarea acestor focuri, toate omizile, larvele de dăunători erau distruse, iar rodul era bogat.

În acest sat frumos, cu oameni harnici, buni și cuminiți, lumea creștină ortodoxă, așa cum am cunoscut-o în vremurile de demult, păstrează vie amintirea celor „plecați dincolo”. Oamenii locului duc mai departe un cult al morților, îndătinat prin practicarea unor obiceiuri apucate de la ei, crezând în legătura spirituală cu moșii și strămoșii noștri. Ei mai cred că morții, după plecarea din această lume, devin niște duhuri care se interesează pe mai departe de soarta celor rămași acasă, pe pământ, unde revin, mai ales, la marile sărbători ale anului. Ziua cea mai potrivită pentru ofrandele date pomană de sufletul celor plecați este sâmbăta. Credința în

duhuri este strâns legată de cultul strămoșilor.

Îmi amintesc de vremea când mergeam cu tata la arat. Eu purtam văcuțele de frânghie, pe brazdă, iar tata ținea de coarnele plugului. Ne odihneam din când în când și priveam peste arătura deja făcută. Și-mi plăcea mult să privesc pământul proaspăt întors. Tata îmi spunea atunci „Duhul pământului râde. Se bucură.” Se bucura de reînvierea naturii, de un nou început întru rodnicia lui și bunăstarea celor vii. Acela era un duh benefic, protector și-i îmbrățișa și pe morții noștri. Peste ani și ani, am înțeles mai bine această comuniune, ascultându-l pe Pamfil, care explica cum este văzută în credințele poporului român, cum „morții sunt considerați sămânță cu puteri nutritoare și crescătoare”. Comemorarea celor plecați dincolo ține în bună parte de calendarul popular al sărbătorilor mari din cele patru anotimpuri ale anului.

Pomenirea sau jertfa, care constă mai cu seamă întru trimiterea de bucate și băuturi, precum și a unor obiecte menite pentru mâncare și de băut apă, pe la vecini, pe la neamuri și, mai ales, copiilor sărmani de sufletul morților se numește pretutindeni, în toate țările locuite de români, „Moși”, așa cum susține Simion Florea Marian în lucrarea „Sărbătorile la români. Studiu etnografic”, vol. I, București, Editura Fundației Culturale Române, 1994.

Rânduiala, la noi, în sat, începe cu așa numiții „moși de iarnă”, care nu au o dată fixă, ea fiind stabilită în calendar în acord cu Paștile, dar cade întotdeauna în sâmbăta de dinaintea lăsatului de sec de carne, adică înainte de săptămâna albă. Cândva mamele și bunicile pregăteau pentru „moși” din mâncărurile specifice sezonului rece, din carne, sarmale, răciturii, puse în străchini de lut smălțuite, farfurii sau talgere, cu lingură de lemn, apoi pâine, plăcintă sau cozonac. Alături erau ulcelele de lut, câni sau altfel de oluri în care era băutura: apă, vin. Așteptam cu mare nerăbdare „moși”.

La noi, în familie, se făceau întotdeauna tăieței de casă cu lapte, din care primeam de pomană noi, mai întâi. În vase se puneau și o lumânare, apoi, așezate pe masă, se tămâiau și se spunea o rugăciune, de obicei „Tatăl nostru”. Numai după ce era încheiat acest ritual „moși” se așezau într-o coșarcă grozăștească și mergeam pe la vecini, rude, pe la familia cu copii și dădeam pomană pentru sufletele celor dispăruți. Când se da pomană, se așezau pe pământ, pe o pânzătură, cu lumânarea aprinsă și se pomenea numele aceluia pentru care dădeai pomană.

„Moșii de vară” cad în sâmbăta din ajunul sărbătorii „Duminica mare a Rusaliilor”. Fiind perioada coacerii cireselor, moșii de vară sunt aproape nelipsiți

de aceste fructe. La toarta ulcelelor se prindeau „cercei” sau mănunchiuri de cireșe, câte un covrig sau colăcel. *Mămica obișnuia să pună în apa din vas câte un fir de bujor înflorit, alte femei câte o crenguță de trandafir. Ne plăcea să ducem „moși” pe la rudele apropiate de casă sau pe la vecini, era cald, frumos, de obicei, și ne bucuram foarte mult.*

Astăzi se duc „moși” pentru sufletele morților și la biserică, care se sfințesc, apoi se dau pomană celor prezenți la ritual.

Sâmbetele din postul mare se încadrează în calendarul pregătirilor creștinești pentru marele eveniment religios „Învierea Domnului”. Ultima sâmbătă, „Sâmbăta lui Lazăr” este și încheierea postului Paștilor, în ajunul Floriilor. În postul mare, Miezu Păresii sau cum îi zicea mama mea „Miezul Păreți”, cade totdeauna la mijlocul postului, anume în zi de miercuri. În satul nostru era un adevarat ritual de care toate femeile țineau seama. *După începutul postului, mămica începea să adune ouăle de la găinile din ogradă și le păstra în cămară, în faină de popușoi, la rece, pentru vopsirea lor pentru sărbătoarea Paștilor. În această zi de Miezul Păresii, aducea mămica ouăle într-o sită mai mare, le așeza cu grijă pe un ștergar și le număra cu atenție. Noi o urmăream și ne puneam și pe noi să le mai numărăm. Ne antrena în acest ritual, fără să bănuim. Făcea multe socoteli cu ouăle adunate, câte pentru vopsit, în Vinerea mare, câte pentru aluaturi și câte pentru mâncărurile tradiționale specifice Paștelui.*

„Floriile”, „Floralia” la romani, este sărbătoarea care marchează intrarea lui Iisus în Ierusalim, mulțimea iudeilor primindu-L cu ramuri de finic, ovaționându-L și bucurându-se de venirea Lui. Români în ziua de Florii duc la biserică rămurele de salcie înverzite pentru sfințit. *Întotdeauna, cândva, în ajunul sărbătorii aduceam de pe dealul învecinat cu „Grădina de lângă râu” ramuri de salcie sau de lozie „motocei”, le puneam la ferestrele și ușile de intrare în casă, la grajdul animalelor și la stălpul porții. Acei motocei erau păstrați după sfințit, în casă, la icoană sau într-un loc curat și erau de folos la vreme grea de furtună, grindină sau ploi puternice, în timpul verii mai ales. Și acum, dacă sunt acasă, în Moldova, pentru muncile de primăvară și fac Floriile cu cei dragi sufletului meu, merg și aduc ramuri de salcie, păstrând astfel mereu obiceiul pământului.*

Săptămâna mare, numită a Patimilor, este cuprinsă de mare neliniște, toți oamenii, bărbați și femei, contribuie la pregătirile sărbătorii pascale. Fac curățenie prin case și gospodării, sacrifică mielul, se înnoiesc cu haine și încălțăminte nouă toți din familie, îngrijesc mormintele în cimitir, vopsesc ouăle, pregătesc mân-

cărurile tradiționale.

Sărbătoarea „Paștilor” este o sărbătoare a luminii, întreaga natură trăiește învierea și reînvierea. Hristos a Înviat! este pe buzele tuturor oamenilor creștini. Se bucură cu toții împreună, dar chiar în bucuria lor cea mare nu-i uită pe cei plecați în lumea umbrelor, subpământeană. Pe valea Slănicului, ca în toată Moldova, se păstrează obiceiul de a merge de Paști, la morminte. *În satul Cerdac mergem în cimitirul de pe ulița bisericii „Sfântul Gheorghe”, a doua zi de Paști. Spunem că „scoatem la capu’ morților”. Îmbrăcați cu hainele noi, pregăteam ofranda din prima pască coaptă în cuptor, după tradiție, de formă rotundă, mai ales, cu mai multe motive: crucea pe fața păștii, colacul pe marginea păștii, „pene” (aluat crestă în formă de floare), cu brânză și ou, menită și pregătită anume pentru pomenire. Tava cu pasca, ouăle roșii și vinul se așează pe mormânt lângă cruce. Se aprind lumânări care ard pe mormintele îngrijite și cu multe flori de primăvară înflorite. Zici că ești în rai. Toată lumea este prezentă în cimitir. Este o întâlnire de reculegere lângă morminte, o comuniune spirituală între cei vii și cei morți, dar și de bucuria revederii unor prieteni sau rude. De la începutul până la sfârșitul ritualului clopotele bat întruna, iar preotul sfințește bucatele duse la morminte, cu vinul sfințit se stropesc mormintele, fiecare rând pe rând, apoi se împart ouăle roșii la copii, mai ales, oameni bătrâni, apoi pască sau cozonac și, îndeosebi, bărbaților se dă un pahar de vin. Numele celor pentru care dai din ofrandă sunt rostite înainte de a fi primite. La aceste evenimente comemorative am participat de nenumărate ori, împreună cu Pamfil, și după plecarea mea în Maramureș,*

După șase săptămâni, de Ispas, lumea merge la biserică și duc ofrande pentru morți, dar nu la morminte, ci în Casa praznică, iar în coșurile femeilor se află pasca, ouăle roșii și albastre, care semnifică Înălțarea lui Iisus la cer, cozonacul, vinul și se face parastas pentru toți cei plecați din viața pământească, pentru morții noștri, dar și pentru eroii neamului, sfârșiți în războaie.

Ispasul cade, întotdeauna, în zi de joi a celei de a șasea săptămână după Paști, iar la zece zile după Înălțare se celebrează „Moșii de vară” și „Rusaliile”. Sărbătoarea Rusaliilor, în părțile Moldovei, se mai numește și „Duminica teiului”. Oamenii satului nostru au grijă să-și împodobesc stălpul pridvorului caselor cu crengi de tei, care, de obicei, este înflorit la timpul acesta. Odată cu Rusaliile se încheie ciclul sărbătorilor de primăvară, cu tot alaiul de obiceiuri, tradiții și credințe, din calendarul popular.

Maria BILȚIU

Criticul Gelu Ionescu

N. 8 iunie 1937, în Galați. **Lector universitar, redactor, critic și istoric literar, eseist, critic de film, memorialist.** Fiu al familiei Antoaneta (n. Constantinescu), absolventă a Conservatorului de Artă Dramatică din Iași, o actriță frumoasă și talentată, ce din păcate „nu a profesat nici o zi“, și Gheorghe (Ghiță) Ionescu, licențiat în Drept și „mare proprietar rural“, s-a ivit pe lume după o „naștere grea din care a(m) ieșit mai mult mort decât viu“, în casa mare a bunicului Grigore din „strada Mihai Bravul nr. 11 (azi 13)“, „pe la ora prânzului“, și a copilărit în orașul de la Dunăre până în anul 1949, când împreună cu familia, expropriată și lăsată fără bunuri, a trebuit să îndure „mutarea forțată la Târgu Ocna“. O parte din vacanțe, dar și destule alte zile le-a petrecut la conacul bunicilor paterni de la Puțuchioaia, unde la cutremurul din 1940 colțul zidului prăbușit peste pătuțul lui era cât pe ce să-l strivească, însă a cunoscut și zbuciumul refugiuilor la Sinești ori al altor grozăvii făcute de ruși în trecerea lor „eliberatoare“ prin zonă. Încă înainte de a ajunge elev al cursului primar la Liceul Ortodox din Galați (1944-1948), a luat lecții de limba franceză și de vioară cu „un bătrân evreu vienez“, a învățat să danseze, invitând „cucoanele la dans, pe plăci cu melodii americane“, să patineze și să călărească „pe blânda iapă sură Fețița, cu care umbla(m) în scurt timp pe coclauri, pe câmpuri, la treierat, la stână“. Copil cuminte și „foarte bolnăvicios“, a avut toate bolile specifice vârstei, „inclusiv o teribilă febră tifoidă“, însă acestea nu l-au împiedicat să treacă „prin școală ca premiant“, să învețe „plăcerea lecturii în singurătate“ și să dea gata rapid cărți precum *Căpitanul Corcoran*, *Leul din Damasc*, *Cu Jap cotoiul în jurul lumii*, apoi *Cei trei mușchetari*, *Istoria României* de Giurescu, cărți pentru copii despre mitologia greacă sau despre legendele Nibelungilor“, *Dox-urile*, „firește, Jules Verne, alte romane istorice de Dumas sau de



alții, câte se găseau în românește“. Chiar dacă se împăca greu cu vioara, pentru că nu-i convenea să exerseze, a deprins de timpuriu plăcerea muzicii și a spectacolelor, mergând cu părinții la „opere, operete, piese de teatru“ („*Carmen* de Bizet, *Cavaleria rustică* și *Paiate*“, Tănase), dar preferând în vacanțele mari să fie alături de bunicii materni de la Târgu Ocna, unde era „Un alt peisaj, o altă stare sufletească, mai multă tandrețe...“. Bunica, de altfel, avea să vină la Galați și să-l aducă în pitorescul orașel de pe Trotuș atunci când, la 12 ani, viața lui s-a „fracturat pentru prima oară“, luând doar lucrurile strict necesare și „un mic geamantan cu câteva jucării și cărți“. Începuse acolo cursurile clasei I de gimnaziu la Liceul „Vasile Alecsandri“ și dintr-o dată s-a trezit că trebuie să o ia de la capăt, resimțind fără să conștientizeze că devenise „un proscris, un copil de «bestie moșierească», un tolerat deci de noua putere, un «vinovat», un „paria“ ce-și pierduse „identitatea“. Silit să trăiască „în duplicitate“, a avut ambiția să fie și la Școala Nr. 2 din Târgu Ocna (1949-1951) „un elev foarte bun“, adaptându-se repede și făcându-și noi prieteni, cu care bătea mingea ori se ducea la scâldat sau la furat cireșe pe dealurile din preajmă. Și dacă în noua unitate școlară efectele „luptei de clasă“ nu s-au făcut simțite decât

în momentul primirii în organizația pionierească, după absolvire lucrurile s-au complicat, întrucât deși figura al doilea, cu 9,33, în ordinea mediilor pe lista celor ce au susținut examenul de admitere la Liceul Teoretic „Oituz“ (1951-1954, actualul Colegiu Național „Costache Negri“), a fost declarat singurul candidat „reșit fără loc“. A urmat o vară de coșmar, acest nou șoc făcându-l să înțeleagă mai devreme ce e nedreptatea și să constate că „una dintre cele mai mari nedreptăți ce se pot pretrece într-o societate este să condamni copiii în numele unei vinovății, reale sau imaginare, a părinților“. Din fericire, umilitoarele zile de „frică, revoltă și derută“ n-au durat prea mult după începerea cursurilor, grație intervenției profesoarei Goga obținând dreptul să vină la clasă ca audient și, apoi, tot în urma demersurilor ei pe lângă „un cumsecade inspector județean“, să fie integrat „ca elev normal“. Nu i-a dezamăgit, fiind an de an premiant și absolvind cu „diploma de merit la bacalaureat“, în „ciuda opoziției câtorva profesori oportuniști“, puși la punct în cele din urmă de directorul Gheorghe Harapu, care era adeptul adevărului și dezavua „lupta de clasă“. Cu toate că îl considera, la acea vreme, un liceu „pricăjit și foarte provincial“, l-a reprezentat cu cinste în competițiile sportive și artistice, ca membru al echipei de baschet a acestuia și în calitate de component al formației de dansuri naționale a instituției. În aceste ipostaze a văzut pe viu Festivalul Tineretului de la București, oraș cu care se întâlnește prima oară chiar în perioada bombardamentelor aliaților. În Capitală avea să revină după absolvire, înscriindu-se inițial la Facultatea de Arhitectură, dar cum proba la desen i-a venit de hac, a ales, „sfătuit de neamuri“, să revină în toamnă și să-și încerce șansele la Institutului de Mine din București (1954-1957), unde nu se ocupaseră toate locurile. A reușit al doilea, la secția de Topografie Minieră, pe care

însă o va abandona pe final, după ce și-a dat seama, în urma practicii efectuate la o mină din Maramureș, că meseria „respectabilă și foarte grea“ nu-i oferă nicio satisfacție. Fascinat de vărul „Gigel Teodorescu, cunoscut director de scenă la Operă“, s-a gândit apoi să se facă regizor, pregătindu-se în acest scop cu Ruxandra Ureche-Oteteleșteanu, dar cum în acel an Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică nu a mai scos la concurs locuri la regie, a încercat la „Actorie – unde erau prea multe pile în joc“, așa că a înregistrat încă un eșec. Schimbând lectura *Sportului popular* din anii de liceu cu cea a revistelor literare, a prins „plăcerea mării literaturi“, astfel că s-a reorientat spre Facultatea de Limba și Literatura Română a Universității din București (1958-1963), unde va reuși în vara anului 1958 și îi va avea ca profesori, între alții, pe mentorul său, Tudor Vianu, pe Edgar Papu, Ovidiu S. Crohmălniceanu, Boris Cazacu, Paul Cornea, Vera Călin, Victor Ciobanu și Zoe-Dumitrescu-Bușulenga, cu care se va intersecta apoi prin paginile publicațiilor culturale. Dacă la Târgu Ocna, unde erau „cu toții foarte cumiți, foarte săraci, foarte curați, timorați și curioși pentru tot ce era viața aceluia târgușor, unde cunoșteai pe toată lumea și unde se știa totul...“, singura plăcere era plimbarea pe strada principală, „stupid-fermecătoarea stradă principală a tuturor târgurilor din lume, centrul de atracție al orașului“, în București a fost acaparat îndeosebi de viața culturală și de cea literară. Ca să mai ușureze efortul părinților, „extrem de îngăduitori“ cu capriciile sale, a făcut figurație de trei ori pe săptămână la Teatrul de Operă (1957-1962) atât în anul de pregătire pentru admitere, cât și în vremea studenției, jucând în aproape 800 de spectacole. A avut șansa să audieze cursurile divinului critic George Călinescu, însă nu a fost an în care să nu trăiască teama că va fi eliminat din pricina originii sociale, „o spaimă irepresibilă pentru orice hârtie oficială“ ce i se cere trăind și azi, când acest „simbol obsesiv al fricii“ n-ar trebui să-l mai bântuie.

Spre deosebire de etapa studiilor minerești, unde era un student mediocre, aici s-a numărat printre cei mai buni, reușind, alături de Matei Călinescu, Sorin Alexandrescu și Dan Grigorescu, să-i atragă atenția profesorului și criticului Tudor Vianu, cel ce i-a reținut la absolvire în cadrul Catedrei de Literatură Universală și Comparată, unde a început ca preparator și, până în 1982, a urcat pe treptele de asistent și de lector universitar. Înainte de a intra în lumea literară, a cunoscut-o pe cea a filmului, de care era îndrăgostit încă din liceu, debutând în primăvara anului 1962, după cum însuși mărturisește, cu „cronichete și note“ în paginile revistei **Contemporanul**, urmate de „cronici pentru filme ceva mai importante“ atât în coloanele acesteia, cât și în cele ale publicației de specialitate, **Cinema**, unde redactorul-șef Ecaterina Oproiu i-a propus, fără succes, să devină redactor încă de la primul număr. N-a mai refuzat, în schimb, invitația lui Matei Călinescu, cel ce l-a introdus în universul literaților și l-a invitat să scrie la **Viața Românească**, unde în decembrie 1964 a debutat, în calitate de critic literar, cu o recenzie la volumul „Ora fântânilor“ de Ion Vinea. În paralel cu activitatea de la catedră, unde a fost nevoit să țină seminarii încă din primul „semestru de meserie“, a continuat să publice în acestea cronici literare și de film, dar textele sale au apărut apoi și în **Amfiteatrul, Luceafărul, România literară, Secolul 20, Steaua** (care i-a încredințat, între 1975 și 1980, cronică traducerilor) ori **Caiete critice** (unde a fost redactor coordonator în intervalul 1979-1982). Dacă la finalul studiilor a spart gheața scriind, contrar cutumelor, o primă teză de Literatură Comparată – **Flaubert și Caragiale – paralelisme literare** –, criticată la prima lectură de îndrumătorul Tudor Vianu, dar notată cu 10, după refacere, de comisia din care mai făceau parte decanul Boris Cazacu și George Ivașcu, șeful Catedrei de Literatură Română, între anii 1970 și 1972 a „gândit și scris“ prima sa carte – **Anatomia unei negații. Scrierile lui Eugen Ionescu în limba română**

1927-1940 –, numai că această singulară monografie dedicată operei de tinerețe a lui Eugen Ionescu avea să fie interzisă de cenzura comunistă și să apară abia în 1991, la Editura Minerva, fără însă ca autorul să o mai revadă sau ca redacția să facă o corectură riguroasă, ce ar fi putut evita mulțimea greșelilor de tipar lăsate prin pagini. Chiar dacă deziluzia refuzului a fost mare, textul cărții și bibliografia „considerabilă, neașteptat de vastă și de interesantă, bibliografie pentru prima oară realizată și complet necunoscută altora“, au stat la baza elaborării tezei de doctorat în filologie, susținut cu brio la Universitatea București, în 1973. De „vigilența“ satrapilor culturii n-a scăpat nici volumul **Romanul lecturii** (București, Editura Cartea Românească, 1976), premiat de Uniunea Scriitorilor pentru cartea de debut în critica literară, care s-a întors de la cenzură cu 50 de pagini eliminate, dintre care vreo 20 erau dedicate lui Eugen Ionescu și celelalte lui Mihail Sadoveanu. Deși ambele eseuri fuseseră anterior publicate în revistele literare bucureștene, iar cel consacrat dramaturgului s-a soldat cu o invitație a acestuia de a-l vizita la Paris, „Tezele“ ceaușiste din iulie 1971 au avut încă o dată câștig de cauză. Grație însă preocupărilor sale și prieteniei cu familia Ionescu, a fost invitat de două ori la Colocviul „Ionesco“ de la Cerisy-la-Salle (Franța, 1978, 1979), conferințele fiind incluse în volumul **Ionesco. Situation et perspectives** (Belfond, 1980). Cartea care îl „mulțumește și azi“ e **Orizontul traducerii** (București, Editura Univers, 1981; a doua ediție, adăugită, în 2004, Editura Institutului Cultural Român), care pe lângă cele 40 de eseuri despre „mari scriitori și mari opere, de la Goethe și Marivaux la Garcia Márquez și Thomas Wolfe“, beneficiază de un studiu dedicat „importanței traducerilor în cultura noastră, un istoric sumar al receptării lor, o pledoarie pentru considerarea traducerilor ca egale în creativitate și chiar făcând parte – într-un anume sens – din literatura originală“, unic până acum. Deși

beneficiase de o bursă la Cursurile de vară de la Besançon (Franța, 1966) și de o viză pentru Germania (1973), fusese premiat și primit în Uniunea Scriitorilor (1976), inclus într-o delegație a acesteia la Moscova și Leningrad (1981), faptul că pe lângă tracasările legate de editarea cărților sale a apărut și convocarea la Securitate, cu urmările de rigoare, în noiembrie 1982 s-a hotărât să ceară azil politic în Franța, iar de la 1 iulie 1983 s-a mutat la München, unde a fost încadrat ca „Program editor” și, ulterior, ca „Senior program editor” la Secția română a Postului de Radio *Europa Liberă* (1983-1995). Până când aceasta a fost transferat la Praga, a răspuns de emisiunile și programele *Actualitatea culturală românească* și *Perspective europene*, în cadrul cărora s-a ocupat de „multe probleme social-politice, în special de învățământ, ecologie, tineret, sănătate, domenii care erau până atunci mai puțin prezentate”. A scris însă și sute de comentarii, eseuri și cronici literare, pe care le-a încredințat la finalul carierei radiofonice Bibliotecii Române din Freiburg. Și-a încheiat activitatea la Heidelberg, unde profesorul Klaus Heitmann l-a invitat să devină lector de Limba și Literatura română la Seminarul de Romanistică al faimoasei Universități (1995-2002). Tot el i-a solicitat teza de doctorat, pe care a încredințat-o spre traducere Mirelei Nedelco-Patureau și a publicat-o, la începutul anului 1989, într-o formă ușor prescurtată, în colecția „Studia romanica” a Editurii Karl Winter, sub titlul *Les débuts littéraires roumains d'Eugen Ionesco (1927-1940)*. S-a pensionat în 2002, dar nu a revenit în țară decât foarte rar, pentru a-și vedea și înmormânta părinții, stabiliți între timp la Onești, sau a se reîntâlni cu foștii colegi și prieteni. Dacă în Germania, al cărei cetățean este, a colaborat cu revistele **Contrapunct**, **Curentul**, **Dialog**, **Limite** ș.a., după 1990 a reluat colaborarea și cu publicațiile româ-

nești, pe lângă cele deja amintite mai oferind texte redacțiilor **Apostrof**, **Astra**, **Elöre**, **Familia**, **Lumea**, **Neuer Weg**, **Nord literar**, **Observator cultural**, **Studii de literatură universală**, **Teatrul azi**, **Transylvanian Review**, **Tribuna**, **Vatra**, 22 etc. A încredințat, de asemenea, spre tipar noile volume *Copacul din câmpie: scrieri memorialistice* (Iași, Editura Polirom, 2003), distins cu Marele Premiu ASPRO pe 2003 la Târgul Internațional de Carte Bookarest (2004), *Covorul cu scorpionii. Douăsprezece fragmente memorialistice* (idem, 2006), *Târziu, de departe...* (București, Editura Cartea Românească, 2012) și *Cartea lui Prospero. Eseuri despre douăsprezece piese de William Shakespeare* (București, Editura Humanitas, 2017). În cele două etape ale zbcuimatei sale existențe a avut o bogată activitate și ca îngrijitor de ediții, începând cu cele două volume de **Teatru** din creația lui Eugen Ionescu și continuând, în colaborare cu Sorin Alexandrescu, Matei Călinescu și George Gană, cu seria de **Opere** de Tudor Vianu, din care apăruseră până la exilarea sa nouă volume, toate încredințate Editurii Minerva, apoi cu **Povestiri** de Vasile Voiculescu (idem, 1975), **Studii de filozofia culturii** de Tudor Vianu (împreună cu George Gană, București, Editura Eminescu, 1982) și **România anilor '80** de Vlad Georgescu (București, Editura Ion Dumitru, 1995). Se numără, de asemenea, printre realizatorii **Antologiei de literatură universală**, vol. I-II (București, Editura Didactică și Pedagogică, 1970), cu texte figurând, totodată, în sumarul volumelor **Hugoliade** (Editura Galimard, 1982) și **Eu** (Cluj-Napoca, Editura Echinox, 1990) de Eugen Ionescu, **Universaliile traducerii** de Magda Jeanrenaud (Editura Polirom, 2006) și **Eram studenții care...** (Brăila, Editura Lucas, 2018). Membru al Uniunii Cineaștilor din România și al Uniunii Scriitorilor, a mai fost răsplătit cu Premiul pentru critică și is-

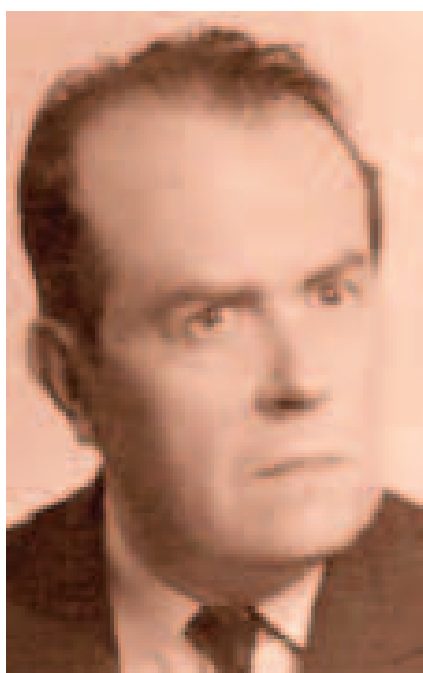
torie literară de către juriul acesteia (1991), cu Premiul pentru critică al revistei **Observator cultural** (2018) și inclus în majoritatea dicționarelor apărute în ultimele decenii.

Soprana Blanche Adelstein

N. 12 iunie 1927, în Bacău. **Soprană**. Copilărește în orașul natal, unde își începe și studiile, pe care le continuă în Capitală, completându-și cunoștințele muzicale în cadrul Ansamblului de Cântece și Dansuri al Casei Centrale a Sindicatelor. Între 1950 și 1955 urmează cursurile Facultății de Interpretare Muzicală a Conservatorului „Ciprian Porumbescu” din București, studiind, între alții, cu Jean Rânzescu (operă), Adriana Sachelarie și Andrei Tudor (istoria muzicii), Benjamin Weiss (canto). După absolvire, activează în cadrul Operei Române, Ansamblului de Cântece și Dansuri al C.C.S. și Teatrului de Stat Evreiesc din București, pe scenele cărora s-a impus ca o soprană de coloratură, cu un stil interpretativ și o tehnică vocală aparte, ce i-au permis să abordeze roluri dintre cele mai diverse. Între acestea, conaționalii de aceeași etnie păstrează în memorie partitura din *Mazel-Tov* de Moise Balan și I. Berg (regia, Harry Eliad), *Der statzeigher fun prag* de Nazim Hikmet (regia, George Teodorescu), unde a interpretat nu mai puțin de trei roluri (A doua evreică, Ora și Cântăreața ambulată), *Der Dibuk* de S. Ansky (Basie, prietena Leei, regia Franz Auerbach), *Bainaht oifn altn altn mark* de Ithak Leibus Peretz (Învățăcelul, regia Iso Schapira). În 1970 a făcut Alia, evoluând apoi pe scena Operei din Tel Aviv. Iubitarii Euterpei care nu i-au putut urmări evoluțiile în sala de spectacol, se pot bucura ascultându-i vocea de pe singurul disc înregistrat: *E primăvară* de Isaac Dunaevski (EDA 1898). ▶

Istoricul literar Victor Stoleru

N. 16 iunie 1932, în comuna Domnița Maria (înglobată, din 1950, în orașul Bacău), județul Bacău - m. 3 mai 2017, la București. **Profesor, lector universitar, critic și istoric literar.** A copilărit în așezarea natală și în București, unde și-a început studiile la Școala Gimnazială de Băieți Nr. 31 (1939-1947), după absolvirea căreia a fost admis la Liceul de Băieți „Titu Maiorescu” (1947-1951, devenit din 1948, Liceul de Băieți Nr. 7, iar în prezent, Colegiul Național „I. L. Caragiale”) și apoi la Facultatea de Filologie a Universității bucureștene (1952-1957), unde i-a avut colegi, între alții, pe Florența Albu, Călin Căliman, Nicolae Ciobanu, Valeriu Filimon, Ion Ilișiu, Vasile Rebreanu, Eugen Simion și Nichita Stănescu. Repartizat ca profesor de limba și literatura română la Liceul Militar „Dimitrie Cantemir” din Breaza (1957-1960, actualmente, Colegiu Militar Național), a revenit în Capitală ca asistent la Catedra de română a Facultății de Filologie a Institutului Pedagogic (1960-1969), dar fără să aibă șansa de a-și consolida o carieră universitară ce se anunța a fi promițătoare. Chiar dacă în 1965 a debutat publicistic în paginile revistei **Studia bibliologica** și a continuat să publice studii și eseuri în **Cercetări de limba și literatura română**, **Limba și literatură**, **Limba și literatura română pentru elevi**, **Studii de literatură universală și comparată**, **Revista de pedagogie**, **Buletinul SSF**, **Îndrumătorul cultural și artistic din armată** ș.a., a activat până la pensionare doar în învățământul pre-universitar, predând limba și literatura română adolescenților bucureșteni de la Liceul Teoretic Nr. 25 (1969-2000, azi, „Marin Preda”). Obținerea doctoratului în filologie la Universitatea din



Timișoara, în 1974, cu o teză despre **B. Fundoianu-Fondane în literatura română și franceză** (coordonator, Victor Iancu) l-ar fi putut îndreptăți să reintre în mediul universitar, dar acest lucru nu avea să se întâmple decât pe final de carieră, când, pentru un an, a fost lector suplinitor la Facultatea de Teologie-Litere a Universității „Valahia” din Târgoviște (1999-2000). Imperturbabil, s-a adâncit și mai mult în cercetare, abordând teme diverse, de la studiile privind literatura română veche (Dimitrie Cantemir, Miron Costin, Grigore Ureche), la cele de literatură comparată (**Opera lui Ion Creangă în alte graiuri ale lumii**, **Ovid Densusianu - propagator al simbolismului francez la revista „Viața Nouă”**, **Pompiliu Eliade și cultura franceză în România**, **B. Fundoianu și Franța**, **Tudor Vianu și literatura franceză**), de la articolele dedicate scriitorilor clasici (**O interpretare sociologică a biografiei lui Vasile Alecsandri**, **G. Coșbuc în fața contemporanilor și a posterității**, **Motive specifice în lirica blagiană**, **G. Călinescu despre sine**, **Patriotismul lui M. Eminescu**, **Ion Agârbiceanu în exe-**

geza interbelică, **Cezar Petrescu și scriitorii interbelici**) la portrete și profiluri de scriitori (Elena Farago, Grigore Alexandrescu, Titu Maiorescu, Nicolae Filimon, Alexe Mateevici), de la recenzii la sinteze (**Viața și opera lui Nicolae Iorga**, **Mihail Sadoveanu în conștiința prietenilor lui, scriitorii**, **Memorialistica de călătorie a lui Mihail Sebastian**) ș.a. O bună parte dintre ele le-a încredințat publicațiilor amintite și revistelor **Amurg sentimental**, **Aurora**, **Cuget, simțire, credință**, **Interferențe**, **Logos**, **Luceafărul**, **Oglinda literară**, **Paradox**, **Renașterea civilizației rurale românești**, **Revista noastră**, **Studii de teologie**, **Terra Grifonis** și **Viața românească** sau le-a reunit în sumarul unor cărți de critică și istorie literară. Editorial a debutat în 1974, cu volumul **Crochiuri de istorie literară** (București, Editura Litera, 1974), urmat de **G. C. Nicolescu (1911-1967)**. **Studiu biobibliografic** (București, Editura Relief românesc, 1978), **B. Fundoianu / Benjamin Fondane** (București, Editura Grai și suflet – Cultura Națională, 2000), **Remember** (Prefață de Emil Manu, București, Editura Arefeană, 2001), **Ipostaze de istorie literară** (idem, 2002), **Orizonturi de istorie literară** (Târgoviște, Editura Macarie, 2003), **Fragmente de istorie literară** (Editura Arefeană, 2005), **Reliefuri dispărute** (idem, 2006; cu o ediție a 2-a, revăzută, prefățată de Emil Manu), **Recenzii de istorie literară** (idem, 2007), **Eseuri de literatură comparată** (idem, 2008) și **Eseuri de istorie literară** (idem, 2010). La acestea se adaugă câteva prefete la volume semnate de Ion C. Ștefan, Valentina Ristea și Bucur Popescu, care întregesc o operă critică demnă de urmărit și de luat în seamă.

Poetul Apostu Panaitache-Vultureanu

N. 25 iunie 1952, în comuna Vulturu, raionul Focșani, regiunea Putna (azi, județul Vrancea) - m. 14 iunie 2017, la Comănești, județul Bacău. **Economist, inspector, poet.** Ivit pe lume în familia numeroasă a Ioanei, casnică, și a dascălului bisericesc Iordache Apostu, a copilărit în satul natal, unde și-a început studiile la Școala Generală din localitate (1958-1966), pe care le-a continuat la Liceul „Alexandru Ioan Cuza” din Focșani (1966-1968, actualul Colegiu Național) și, după moartea tatălui, la Liceul de Cultură Generală din Odobești (1968-1970, în prezent Liceul Teoretic „Duiliu Zamfirescu”), unde își susține cu brio bacalaureatul. Îndrăgostit de literatură, „și-a descoperit de timpuriu talentul și vocea poetică”, scriind versuri încă din liceu și frecventând cenaclul literar ce activa pe lângă cotidianul focșănean **Milcovul**, condus o vreme de alt băcăuan, poetul Ion Roșu, în paginile cărui avea să debuteze. Condițiile precare de existență – mama avea în îngrijire încă 5 copii – nu i-au permis să urmeze imediat o facultate, așa cum dorise, astfel că a optat pentru Școala Tehnică ce funcționa în cadrul Institutului de Cercetări și Amenajări Silvice din București, după absolvire lucrând ca tehnician în cadrul Ocolului Silvic Focșani, meserie ce l-a scutit de grijile materiale și i-a permis să urmeze apoi, la fără frecvență, cursurile Facultății de Științe Economice din Capitală (1972-1977). În perioada bucureșteană a continuat să scrie, publicând poezie în mensualul **Îndrumătorul cultural**, însă adevăratul debut îl consideră pe cel din prestigioasa revistă **Luceafărul**, care i-a publicat în 1974 un grupaj consistent de versuri. Deși considerat „o speranță a poeziei vrâncene”, după afirmația lui LIS, cu care a fost vecin de scară în Focșani, dar fără a fi „aproșiți”, și „asumat de generația anilor 70-80 ca făcând parte din ea, cenaclist alături de Dumitru Pricop, Liviu Ioan Stoiciu, Paul Spirescu, Gh. Neagu, Dumitru Denciu, Cornel Fotea, greii scrisului vrâncan”, cel cunoscut de prieteni ca Tex Vultu-



reanu a avut o carieră literară „destul de sinusoidală”, dispărând aproape două decenii din mediul literar și revenind, la fel de brusc, în 1993, când la Salonul Literar Dragosloveni a obținut Marele Premiu. Devenit între timp inspector, inspector principal și șef serviciu administrativ la ADAS Focșani (actuala ASIROM), reintră și în viața cenaclieră, alături de Dumitru Pricop, Virgil Huzum, Cristian Boss, Florin Paraschiv, Virgil Panait ș.a. frecventând cenaclul „Milcovia” și colaborând cu publicațiile locale (**Milcovul**, **Revista noastră**, **Revista V**, **Vrancea literară**), cu reviste din întreaga țară – **Antares**, **Armonii culturale**, **Bogdania**, **Opinia**, **Oglinda literară**, **România literară**, **Spații culturale** – ori cu cele din spațiul virtual. Recunoscut „ca un scriitor de viitor, cu mare potențial”, în 1997 a avut surpriza să-și vadă tipărită, în alcătuirea soției, Anatolia, și cu sprijinul Societății Handicapaților Fizic din județul Bacău, o primă carte de **Poeme**, dar botezul editorial consideră că e cel cu volumul **Neliniștea plecării** (Focșani, Editura Salonul literar, 2000), semnat Apostu P. Vultureanu. Chiar dacă cu un an în urmă își reconfirmase statutul de poet, fiind răsplătit cu Premiul „Alexandru Vlahuță” la cea de a XXVII-a ediție a prestigiosului Salon Literar Dragosloveni, a ieșit

iar, mai bine de un deceniu, din peisajul literar, întrucât „a trecut printr-o cumpănă cu o formă dură de cancer, pe care a reușit să o învingă” într-o primă fază, motiv pentru care s-a mutat cu soția la Comănești, unde s-a retras să respire aerul curat și spre îngrijire. În plan editorial a revenit în anul 2010, când a publicat volumul **Ospățul pietrei** (Focșani, Editura Andrew), urmat de **Ecoul geamătului** (idem, 2012) și de cărțile de poezie **Visarea vieții** (2013), **Setea luminii** (2014), **Tăcerea cuvintelor** (2015) și **Câmpia, ca un cântec de leagăn** (2016), apărute sub egida Editurii *Armonii culturale* din Adj. A fost, de asemenea, inclus cu poeme în **Caiete udeștene ale Concursului național de poezie și proză scurtă „Eusebiu Camilar - Magda Isanos - Constantin Ștefuriuc”**: Ediția a X-a (Suceava, Grupul Editorial „Ion Grămadă”, 2006), printre laureații cărui s-a numărat, **Evanghelia a V-a** (Focșani, Editura Terra, 2016), **O sută una sensibilități adunate pentru un tânăr prieten actor. Antologie de poezie universală** (București, Editura Amanda Edit, 2017), **Șlefuiitorii de cuvinte. O antologie a poezilor români contemporani**, vol. I (Buzău, Editura Teocora, 2018) și **Antologia scriitorilor din Vrancea de la Varlaam până în prezent** (Odobești, Editura Salonul literar, 2021). Bine primite de confrăți și de critica literară, acestea i-au adus, în 2014, pe merit, titlul de membru al Uniunii Scriitorilor, activând în cadrul Filialei Sud-Est Galați. Spirit liber, l-a avut ca „îndrumător în ale prieteniei” pe poetul Ion Panait, „așa cum Dumitru Pricop (m)i-a fost în lumea lui Bachus”. Răzbind „acolo unde oamenii de talent, dar modești, nu reușesc”, a scos la lumină „boabe de mărgăritar”, care își așteaptă de acum exegetul. Scriindu-se pe sine, cum afirma bunul său prieten Paul Spirescu, boemul de odinioară a plecat la ceruri cu gândul că „Dumnezeu îi răsplătește pe cei ce îndrăznesc chinurile facerii” și că timpul le va rezolva pe toate. ►

Actrița Ioana Ene-Mihail (Atanasiu)

N. 29 iunie 1942, în București - m. 18 martie 2019, la București. **Actriță.** Cea ce avea să devină „una dintre cele mai frumoase și talentate actrițe ale teatrului băcăuan și românesc“, a copilărit într-o Capitală zguduită încă de urmările bombardamentelor aliaților și ale naziștilor, care au pricinuit daune grave nu doar asupra clădirilor, ci și a vieții locuitorilor săi. Din fericire, a fost scutită de grijile cotidiene, astfel că a putut să-și vadă nestingerita de studii și de preocupările extrașcolare. Îndrăgostită de poezie și de reprezentațiile teatrale, a frecventat cu asiduitate bibliotecile și teatrele bucureștene, transformând ceea ce la început a fost un hobby într-o profesie ce i-a adus apoi numeroase bucurii și satisfacții. Și-a încercat șansele imediat după absolvirea liceului, însă i-a mai trebuit un an de pregătire pentru a ajunge în amfiteatrele Institutului de Artă Teatrală și Cinematografică „Ion Luca Caragiale“ (1961-1966, în prezent Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică). Repartizată la clasa Eugeniei Popovici, a evoluat în reprezentațiile studențești ale Studioului de Teatru „Casandra“ și, înainte de absolvire, pe scena Teatrului Tineretului din Piatra Neamț, unde viitorul mare regizor Andrei Șerban, încă student, a distribuit-o în rolul straniei Susan, din piesa *Dureroasa și adevărata tragedie a domnului Arden din Feversham, Kent*, scrisă de un anonim din secolul al XVI-lea. Intrată prin repartiție în colectivul Teatrului de Stat din Brăila (azi, „Maria Filotti“), n-a reușit să se adapteze, astfel că după numai doi ani se transferă la Teatrul „Mihai Eminescu“ din Botoșani, unde regizoarea Sorana Coroamă-Stanca o include în distribuția piesei *Luceafărul* de Barbu Ștefănescu Delavrancea, în care dă viață Genuneii, tot în stagiunea 1968-1969 mai interpretându-i pe Ileana Cosânzeana, în feeria *Înșir-te mărgărite* de Victor Eftimiu (regia Lidia Ionescu) și Al doilea povestitor, în reprezentația cu *Fata hangiului* de Dominic Stanca (regia Eugen Traian Bordușanu). În iunie 1969 a devenit actriță a Teatrului Dramatic Bacovia din Bacău (actualul Teatru Municipal), unde împreună cu soțul, Doru Mihail Atanasiu, și cu ceilalți colegi de scenă, a cunoscut adevărata strălucire a carierei sale artistice, încununată,



între altele, cu Premiul pentru interpretare al Festivalului Recitalurilor Dramatice Bacău (spectacolul *Flori pentru mai târziu*, după Gerard Philippe, în regia lui Doru Atanasiu) și cu Diploma de Societar de Onoare al Teatrului Bacovia (aprilie 2009). Aici a colaborat cu regizori importanți din țară și străinătate, întrucipând peste 40 de „personaje minunate și puternice, pentru care a rămas în amintirea publicului“ și a criticilor ce i-au urmărit evoluțiile. La Bacău a debutat în spectacolul coupé *Alecsandri; Romanța* de Mircea Ștefănescu, în care regizoarea Zoe Anghel-Stanca i-a atribuit rolul Elinei Negri, însă creațiile de forță care au impus-o definitiv în conștiința iubitorilor Thaliei au fost cele din reprezentațiile cu *Othello* de William Shakespeare (Desdemona, regia Ion Omescu, 1970), alături de Damian Crișmaru și Teofil Vâlcu, *Pâine amară* de Claude Spaak (Tereza Juregui, regia Dan Nasta, 1972), *Cantemir* de Dumitru Almaș (Casandra, regia Cristian Pepino, 1974), *Acești îngeri triști* de Dumitru Radu Popescu (Ioana, regia Victor Tudor Popa, 1975), *Curtea miracolelor* de Iakovos Kambamellis (Vela, regia Valeriu Paraschiv, 1980), *Chirița în carnaval* de Vasile Alecsandri (Aristița, 1985), *Interesul general* de Aurel Baranga (Tanți, 1986), *Conversație în oglindă* de George Genoiu (Flaminia, 1988), toate în regia Ancăi Ovanez-Doroșenco, *Balconul* de Jean Genet (Regina, regia Mihai Manolescu, 1990), *Scene din viața unui bădăran* de Dumitru Solomon (Cela, regia Dan Alecsandrescu, 1991) și, nu în ultimul rând, *O scrisoare pierdută* de Ion Luca

Caragiale (Zoe Trahanache, 1987), sub bagheta regizorală a inegalabilului Radu Beligan, alături de care a avut șansa să joace. Printre regizorii străini cărora le-a atras atenția s-au numărat grecul românizat Iannis Veakis (Gabby Maple, în *Pădurea împietrită* de Robert Emmet Sherwood, 1973), sârbii Dușan Mihailovici (Hero, în *Mult zgomot pentru nimic* de William Shakespeare, 1974) și Bora Grigorovici (Fata, în *Apărați dragostea* de George Raisici, 1976), cu reprezentațiile cărora a impresionat publicul în turneul întreprins în fosta Iugoslavie. La rândul lor, regizorii băcăuani i-au oferit șansa unor roluri memorabile, începând cu I. G. Russu (Elvira, în *Visul unei nopți de iarnă* de Tudor Mușatescu, 1973; Ofelia de Santa, în *Umbră citadelei* de Emmanuel Roblès, 1975; Mollie, în *Bomba zilei* de Ben Hecht & Charles Mc Arthur, 1977; Dacia, în *Titanic vals* de Tudor Mușatescu, 1978; Olga, în *Revelion la baia de abur* de Emil Braghinski, 1980; Violina, în *Exerciții de forță și de echilibru* de Ovidiu Genaru, 1981; Ogudalova, în *Fata fără zestre* de A. N. Ostrovski, 1982), continuând cu Dumitru Lazăr Fulga (Beatrice Hunsdorfer, în *Efectul razelor Gamma asupra anemonelor* de Paul Zindel), Constantin Dinischiotu (Femeia, în *Capul* de Mihnea Gheorghiu, 1983; Mama, în *Jocul umbrelor vii* de Tudor Popescu, 1986), Gheorghe Balint (Pierrette, în *Opt femei* de Robert Thomas) și încheind cu Doru Atanasiu (Josephine Baker, în recitalul *Hello, Josephine!*, Soacra, în *Iarmarocul snoavelor*, 1981). Singura evadare în afara scenei băcăuane a fost în 1979, când la Teatrul Municipal Baia Mare a dat viață Doamnei Page, din reprezentația cu *Nevestele vesele din Windsor* de William Shakespeare (regia Bogdan Berciu). „Teatrul – declara în 2016 – a fost viața mea și încă este. Asta a fost misiunea mea în viață, de a fi actriță, de a oferi ce e mai bun în sufletul meu, cu toată puterea mea de a dăru. Sunt recunoscătoare lui Dumnezeu pentru șansa pe care mi-a dat-o. Am învățat foarte multe în această meserie. Am avut foarte multe lecții de viață. Simt că mi-am împlinit misiunea mea spirituală pe acest Pământ“.

Centenar Ion Ghelu-Destelnica

N. 7 mai 1922, în satul Stelnica, comuna Maltezi, județul Ialomița - m. 17 decembrie 2001, la Bacău. **Actor, regizor, metodist, profesor, poet, prozator, dramaturg.** Fiul agricultorilor Lina și Johan Ghel a copilărit în satul natal, unde a urmat cursurile primare și gimnaziale (1929-1936), continuate la un liceu particular din Constanța. Incorporat în Regimentul 5 Călărași, a luat parte la cel de-al Doilea Război Mondial, astfel că abia în anul 1946 a putut să-și continue studiile, absolvind în 1949 clasa de actorie a Facultății de Teatru a Institutului de Artă din Iași. Având deja o experiență cenaclieră, după ce la Fetești-Gară frecventase Cenaclul „Aripi”, iar la Constanța Cenaclul „Tudor Arghezi”, își etalează și la Iași abilitățile scriitoricești, mai întâi în cadrul întrunirilor Cenaclului „Flacăra” și apoi în paginile revistei **Iașul literar**, unde debutează cu poezie în anul 1946. Până atunci scrisese deja, pe lângă poezie, comedia *Tarzan în dormitor* (1941) și drama *Ploaia*, inspirată de seceta ce a urmat după război (1945). În 1949 va deveni membru stagiar al Uniunii Scriitorilor și va participa, ca delegat, la Conferința pe țară (25-27 martie), după un an câștigând Premiul pentru proză la concursul Casei Centrale a Armatei, ce l-a avut ca președinte de juriu pe Laurențiu Fulga și s-a soldat cu publicarea nuvelei **Ion Omu în Glasul armatei**. În timpul studenției are o experiență de brigadier pe Șantierul Național Bumbăști-Livezeni, elanul revoluționar rămânând și după absolvire, când a scris scenete și texte pentru brigăzile artistice. Dornic să afe toate tainele scrisului și ale teatrului, a urmat Secția de Scenarii a Institutului de Artă Cinematografică din Capitală (1950-1951) și deși i s-a oferit post la Teatrul Național din Cluj, a cerut să fie actor la Teatrul de Stat din Bacău (1951-1956), proaspăt înființat. Pe scena acestuia a debutat în rolul Ion, din reprezentarea *Oameni de azi* de Lucia Demetrius (regia Nello Bucevski, 1 octombrie 1952), unde a mai fost distribuit în spectacolele *Vară furtunoasă* de Valeriu Luca (Zamfir, regia Mihai Pascal, 1953), *Mielul turbat* de Aurel Baranga (Al treilea membru, regia Val Mugur, 1954), *Hagi Tudose* de Barbu Ștefănescu-Delavrancea (Primul episcop, idem, 1955), *Într-o haltă* de Gleb Uspenski (1956) și *Omul care a văzut moartea* de Victor Eftimiu (George, 1956), ambele în regia lui I. G. Russu. La solicitarea Secției de Învățământ și Cultură a Regiunii Bacău a fost transferat pe postul de metodist principal cu probleme de teatru la Casa Regională de Creație Populară, dar a continuat în paralel să joace, I. G. Russu incluzându-l în distribuția de la *Travesti* de Aurel Baranga (Vasile Mihoc, 1969), *Câinele grădinărilor* de Lope de Vega (Leonido, 1969) și *O zi de odihnă* de Valentin Kataev (Portarul, 1970), în vreme ce Harag Gy-

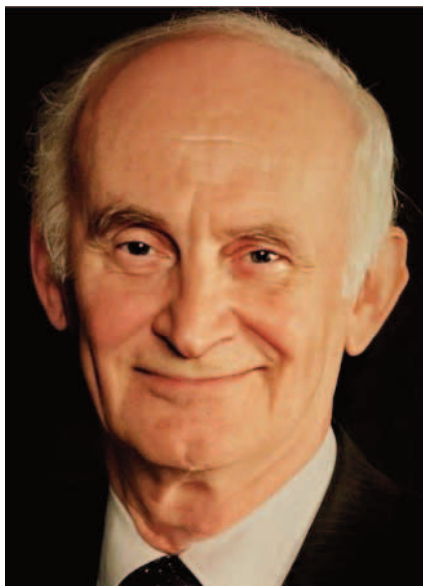


örgy i-a oferit șansa să evolueze în *Oameni și soareci* de John Steinbeck (Carson, 1968), alături de Ion Buleandă, Ion Mihăilescu, Florin Piersic ș.a. Jucate la început de trupele de amatori (*Comoara* - 1953, *Casa cu mușcate* - 1955, *Licităția* - 1957, *Fata tatii cea frumoasă* - 1958), creațiile sale teatrale aveau să cunoască deplina consacrare după ce a fost publicată în volum *Fata tatii cea frumoasă* (București, Editura de Stat pentru Imprimare și Publicații, 1959), piesă preluată și montată de actorii Teatrului Odeon din Capitală (regia Stelian Mihăilescu, 28 februarie 1960). Câte două puneri în scenă aveau să cunoască apoi piesele *Ceartă în familie* (prima la Teatrul Bacovia, regia I. G. Russu, 1964; a doua la Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași, regia Virgil Raiciu, 1965) și *Dragostea nevestelor* (întâia la Teatrul „Sică Alexandrescu” din Brașov, regia George Gridănușu, 1964; cealaltă la Teatrul Dramatic „Fani Tardini” din Galați, regia Traian Ghiteșcu-Ciurea, 1965), dar după ce actorii băcăuani au scos la rampă și *Depărtarea* (regia I. G. Russu, 19.08.1969), dramaturgul a decis să scrie doar pentru sertar, neacceptând imixtiunea cenzurii, care ajunsese la concluzia că personajele create de el sunt „necorespunzătoare ideologic”. A preferat să se ocupe de pregătirea viitorilor actori și regizori, mai ales că în 1961 a fost încadrat ca profesor de teatru la Școala Populară de Artă din Bacău, până în 1982 peste 100 dintre elevii săi reușind să-și atingă vizul pe marile scene ale țării. Între cei descoperiți și melodați de-a lungul anilor la cursurile sale de arta actorului și regie de teatru, continuate și după pensionare, este suficient să-i amintim pe Gabriela Baci, Viorel Baltag, Romeo Bărbosu, Mircea Belu, Mona Bordeianu, Rozina Cambos, Ortansa Codreanu, Gheorghe Dănilă, Doina Deleanu, Mihai Drăgoi, Diana Dumbravă, Petronela Ene, Ion Goranda, Radu Bogdan Ghelu, Ștefan Hagimă, Doina Iacob, Tatiana Ionesi, Dumitru Lazăr Fulga, Diana Lupescu, Suzana Macovei, Florin Mincea, George Motoi, Maria Munteanu, Doina Pavel,

Traian Pîrlog, Constanța Popa, Geo Popa, Cesonia Postelnicu, Petre Săndulescu, Carmen Maria Strujac, Maria Teslaru, Nicoleta Toia, Nela Zăre, Florin Zăncescu etc. Li se adaugă cei lansați prin Secția de Teatru de la Onești, între care îi amintim doar pe Laura Anghel, Radu-Daniel Băițan, Ramona Ciobanu, Oana Leahu, Radu Olăreanu și Pompiliu Ștefan, dar destui alții s-au afirmat și în alte domenii. Revinind la activitatea sa scriitoricească, odată cu stabilirea la Bacău a început colaborarea cu ziarul **Steagul roșu** și, după apariția seriei noi, cu revista **Ateneu**, în paginile cărora a publicat poezie, fragmente de teatru și articole cu subiecte similare, dar a colaborat la fel de bine cu revista ieșeană **Cronica**, iar în anii din urmă, cu **Almanahul Veteranul de Război**. Chiar dacă până la răcirea completă a relațiilor cu oficialitățile vremii a mai încredințat tiparului comedia *Dragostea nevestelor* (Bacău, Casa Regională a Creației Populare, 1965) și a figurat cu texte în câteva culegeri editate de aceasta – *Plaiurile Bistriței* (1956), *Anii tinereții noastre, Colocviu liric, Pagini literare, Anul nou cu bucurie* (toate, 1964) –, din aceleași pricini a menținut forma sa de protest până la începutul anilor '90, când a oferit editorilor primul manuscris ales dintre cele vreo 80 de dosare câte se adunaseră în anii de tăcere autoimpusă: *Simfonie pe nisip sau bocet pentru moartea planetei* (Versuri, Iași, Editura Cronica, 1996; ediția a II-a, adăugită, Iași, Princeps Edit, 2002). I-au urmat volumele *Din năzdrăvăniile nemuritorului Păcală. Comedii în versuri* (cuprinde: *Coana Mare, Coana Moarte și Păcală; Lacra cu aur și pietre scumpe*), Editura Fundației Interetnice pentru Cultură și Artă „Ion Ghelu-Destelnica”, Bacău, 2001, *Simfonia de piatră. Supradramă națională în două părți. 1. Balada celor 40. 2. Intrarea în timp*, idem, 2001, *Păcăliada. Patru piese de teatru în versuri* (cuprinde: *Când ai o soacră avară, stă ca dracu' pe comoară!; Fata, baba și Cucoana Moarte!; Păcală și Cucoana Moarte!; Păcală, plăcintele și cocoseii!*), ediție de Radu-Bogdan Ghelu (Cluj-Napoca, Editura Grinta, 2014) și *Gorila cu mânuși. Dramă în trei acte. Teatru despre mâine din secolul de ieri* (Slobozia, Editura Helis, 2018). Tradus în limba maghiară de Boros Endre (*Édesapja róz-saszála*, Tartományi Néptanács, Nagyvárad/Măceșele tatălui său, Consiliul Popular Provincial, Oradea, 1960), a figurat pe afișele budapestane cu aceeași piesă, a fost răsplătit cu titlul de Cetățean de Onoare al municipiului Bacău (1997) și al comunei Stelnica (2008), iar strada unde s-a aflat clădirea în care și-a desfășurat cea mai mare parte a activității și Biblioteca din Stelnica îi poartă numele, ca și fundația înființată de fiul său, pentru a-i cinsti memoria.

Colecționarul Mihai Ceucă

N. 12 iunie 1947, în municipiul Roman, regiunea Bacău (azi, județul Neamț). **Inginer, inventator, cercetător, colecționar, filatelist, maximafilest, monograf.** Ivit pe lume în familia Elenei-Antonina (n. Danilievici), croitoreasă din Sadagura-Cernăuți, și Ioan Ceucă, ieșean din Hârlău, subofițer în Armata Regală, a copilărit în urbea natală, unde a urmat cursurile Școlii Generale Mixte Nr. 2 (1954-1961) și ale Liceului „Roman Vodă” (1961-1965, în prezent, Colegiu Național). Admis la Secția Electro-mecanică a Facultății de Electrotehnică a Institutului Politehnic „Gheorghe Asachi” din Iași (1965-1970, actuala Universitate Tehnică), s-a afirmat ca unul dintre studenții interesați de studiu și de creativitate, implicându-se încă din primul an de studii în câteva lucrări de cercetare, ce s-au soldat nu doar cu referate prezentate în cadrul sesiunilor științifice studențești, ci și cu o serie de certificate de invenție. Interesat în acea etapă de acționările electrice și de motoarele liniare, s-a specializat apoi, prin cursuri post-universitare de câte 2 ani, în „Economia energiei” (Academia de Studii Economice București), „Studiul muncii – normarea, măsurarea și organizarea muncii” și „Conducerea și organizarea întreprinderilor industriale” (Academia de Studii Social-Politice București), iar prin stagii de perfecționare în Franța (1977), R. F. Germania (1977), Japonia (1978) și Cehoslovacia (1978), în domeniul mentenanței mașinilor-unelte și utilajelor industriale. Încadrat imediat după absolvirea facultății la Întreprinderea de Mașini-Unelte din Bacău, pe când aceasta era încă în faza de șantier, până în 1990, când a părăsit-o, a avut un program ca de „medic de gardă”, putând fi chemat la orice oră în fabrică. Grație foarte bune pregătiri profesionale a ocupat, succesiv și progresiv, funcțiile de inginer proiectant, șef de atelier, șef de secție, șef de birou și, în final, șef de compartiment mecano-energetic și investiții, echivalent cu cea de inginer-șef. Deși a contribuit din plin la dinamizarea vieții economice și la ascensiunea celebrei, la un moment dat, întreprinderi, inclusiv prin implementarea unor invenții și inovații brevetate individual sau în colectiv, cum a fost, de pildă, **Instalație și tehnologie pentru detensio-narea pieselor metalice**, iar până la pensionare (2012) a fost director tehnic-administrativ în trei societăți comerciale private, notorietatea nu i-a adus-o activitatea din producție, ci calitatea sa de colecționar și de cercetător. Cultivată încă din anii de școală, la îndemnul profesorilor de geografie (Mariana Mircea) și de istorie (Elena Percă), pasiunea pentru stu-



diile filatelice și pentru cercetarea istoriei locale s-a amplificat an de an și s-a transformat într-o ocupație extraprofesională abordată consecvent, cu multă seriozitate și competență. Încă de la început a depășit faza simplului colecționar și, dându-și seama că o colecție nu înseamnă valoare în sine, a căutat de unul singur criterii de clasificare prin care să-și poziționeze în spațiu atât pasiunea, cât și colecția în sine. În viziunea sa, orice colecție este valoroasă numai dacă devine de utilitate publică, iar fiecare colecționar este, în mic, un muzeu particular care trebuie să aibă mereu porțile deschise. Crescut, cum îi place să spună, la umbra stejarilor Valeriu Neaga, Silviu N. Dragomir și Dumitru Pașalega, a devenit membru al Asociației Filatelice din Bacău în anul 1979 și, în scurtă vreme, a înființat Cercul Filatelic „Știință și tehnică”, prin care a promovat valorile educative ale filateliei în ansamblul ei și a atras la activitățile acestuia tineri și vârstnici deopotrivă. „Călăuzit de această convingere – mărturisese în 2014 – am colecționat timp de câteva decenii un număr impresionant de cărți poștale ilustrând imagini surprinse în Bacău, Slănic-Moldova, Târgu-Ocna și alte localități ale județului Bacău începând cu finele secolului al XIX-lea. Ilustratele au fost prezentate la numeroase expoziții de cartofilie și reacțiile de apreciere din partea vizitatorilor m-au determinat să amplific efortul de prezentare prin tehnici editoriale sau căi expoziționale neconvenționale. Colecționarii, indiferent de domeniul abordat, transformă colecțiile lor într-o lume a viselor proprii, a meditației, liniștii și satisfacției oferite de acumularea pieselor, studierea lor și clasarea după propriile idei și gusturi. Privită prin prisma rolului civic al pasiunii, colec-

ționarea devine însă și o faptă de conservare a istoriei vieții sociale. Rezultă cu ușurință și rolul de «muzeograf amator» al colecționarului, depozitar al unei surse documentare utilă colectivității căreia îi aparține. Obiectele supraviețuiesc doar dacă cineva are grijă de ele, dacă le conservă fizic, dar și ca imagine, dacă cineva evidențiază valoarea lor istorică și sădește în semeni sentimentul de prețuire a valorilor trecutului. În această conjunctură, intenția de a oferi imaginile pentru ilustrarea narațiunilor unor lucrări monografice realizate de remarcabili oameni de litere băcăuani a devenit un ideal. “Calificat drept un specialist al domeniului și legitimat ca membru de juriu pentru expoziții filatelice naționale, a realizat studii de istorie locală a poștei, studii privind erorile primelor cărți poștale întreguri poștale și a cărților poștale ilustrate, pe care le-a publicat în reviste de specialitate din țară și străinătate. Militant consecvent pentru salvarea patrimoniului istoric și arhitectural al localității, păstrarea și readucerea acestuia în memoria colectivă, a susținut și susține cauza sa participând cu prelegeri la numeroase simpozioane și conferințe dedicate evenimentelor culturale-istorice, însoțite de expoziții de ilustrate și fotografii vechi din colecția sa. Pe lângă studiile monografice asupra vechilor clădiri de patrimoniu și cartierelor băcăuane inserate în anuarul **Acta Baco-viensia**, a încredințat tiparului albumele documentare **Grigore Pascu, primul filatelist din Bacău. Catalog** (Bacău, Asociația Filateliștilor, 1991) și **Bacău, urbea cu parfum de epocă/Bacău, the town with vintage perfume** (Traducere Liliana Ichim, Onești, Editura Magic Print, 2016), monografiile **Grigore Pascu; puncte, linii, umbre** (Bacău, Editura Bibliotecii „C. Sturdza”, 2018) și **O bijuterie pierdută – Biserica Armenească din Bacău** (București, Editura Ararat, 2021), iar în colaborare, albumul **Între oglinzi paralele: o istorie ilustrată a Bacăului** (Coautor, Adrian Jicu, Editura Bibliotecii „C. Sturdza”, 2018) și monografia **Emil Prato; ochiul magic al Bacăului** (Coautor, Iulian Bucur, idem, 2018). Membru fondator al Asociației Filatelice „Grigore Pascu” și al Societății Române de Maximafile „Dr. Valeriu Neaga”, membru activ al Lions Club „Moldova” din Bacău și al Asociației „Les Maximaphiles Français”, a fost distins cu titlul de „Membru de onoare” și cu „Insigna de aur” ale Federației Filatelice Române, iar consilierii locali l-au declarat Cetățean de Onoare al municipiului Bacău.



Ce rămâne în urma umbrei mele

totuși alerg ca un câine șchiop
la periferie
pe conducte cu abur fierbinte
fără supapă de sens

trag în piept viața asta care mi s-a
părut mereu
o iubire de ultimă generație
ca o umbră lumea pe propria
răspundere

năluca nespus de frumoasă și liberă
rămâne în urmă
mult mai departe
până respir nisip resemnat să trăiesc
la limită ca un fetus abandonat
într-un scurt-metraj desuet
de pe când oamenii aveau nume
și inventau jocuri fatale bazate pe
speranță
Încremenite în proiecte mirobolante

Măinile mele căutând

găsesc pe cearșaf o insulă care
pulsează
în arhipleagul coastelor tale
substanța visului de la trei dimineața
când muzicanții schimbă repertoriul
și buzele mele îți rotunjesc numele
picant
într-o perlă care lasă o urmă fragilă
printre etajele adormite
direct în ceașca de ness
așa
ca o mică introducere în subiectul
zilei de azi

când te dezmeticești voi fi plecat
și vor fi ierni fără număr și voi
rămâne fără țigări
fără noimă
totuși pune pe masă o porție de
colțunași
din dulcea ta rație de supraviețuire
să definim capodopera începută pe
întuneric
oricum gleznele tale nu mă lasă să
dorm
ca privighetoarea care cântă în zbor
singura ființă care cântă în zbor
fără teama de a se prăbuși

strânge-ți aripile în jurul inimii mele
e atât de frig
europa ne rabdă de prin luna
februarie

în așteptarea soarelui
ține cafeaua fierbinte și vinul la
frigider
poate am să mă-ntorc să te sărut
când se va termina de răstignit trupul
meu

Manuscris

Migrenă de după

Trebuia să se-ntâmpale o zi fără
noimă
care nu trece decât dacă ești
neatent la detalii
Aplecat pe bar cu paharul ascuns
sub pălărie
cine să dovedească de unde
provine Dragostea asta
De outsider
cum am devenit partener în acest
delict în care
Unul din noi trebuia să-și piardă
fără regret Inocența
lipsindu-se de celălalt în
Tic-tac-ul mohorât
din cearcănul ultimei jumătăți de
oră
De dragoste neterminată

Nimeni nu va fi tras la
răspundere
Dar noi vom pluti printre planete
până la dispariție

Val MĂNESCU



Efemeritate

Dorul gângav e o joacă,
Minutarele iubirii
Ticăie precum o toacă
În cadranul fericirii.

Visurile țeș o ie,
Rotind caierul simțirii,
Ce-o-mbrăcăm în pribegie
Noaptea-n porțile trăirii.

Timpul trecut e un furt.
Sunetul eternității
Negreșit aleargă scurt
Pe timpanele vieții...

O altfel de moarte

De m-ar gusta pământul
Cu negrele-i buze,
Mi-aș vinde necuvântul,
Să îmi mai cumpăr muze.

De s-ar stinge luna,
Somnul să mă cheme,
Inima întruna
Ar cerși poeme.

Ziua de s-ar frânge,
Să-mi cunune ceasul,
Versul meu ar plânge,
Mi s-ar stinge glasul.

Doamne, milă-Ți Fie,
Fă-mi loc în Grădină!
Tristă poezie –
Sufletul – suspină...

Mădălina Andreea MIRON



Sufletul ocean

Port sufletul ocean, ieșit să cearnă
Nisipul care curge nesfârșit,
Pe margine mai are gust de rană
Și mijlocul e-un val neîmplinit.

Simt fiecare mers cuprins de ape
Am melodia scrisă pentru Rai
Oceanul meu din suflet vrea s-adape
Clepsidra ce-ți răstoarnă ce nu ai.

Aducere

Ce-am luat din vară am să pun aici.
Am scrisoarea gata, toamnei s-o deschid,
Mierea de pe frunze pare un lipici,
Dar privirea verii trebuie s-o nchid.

Am un tril de zile multe, măsurate
În amiezi aparte, pline de elan,
Noaptea de vară încă-s neuitate,
Vin în miez, cu frigul, ochi de porțelan.

Cum să uit de drumuri? Toamna se
întoarce!
Stă în gândul verii încă, de demult,
Se răcește visul, ploaia parcă toarce,
Numai apa-i caldă într-un trup de lut.

Ce-am luat de la tine, vara mea cu aștri,
Port în anotimpuri, printre doruri dragi.
Am atâtea lucruri, jos și sus sihaștri,
Ochii mei albaștri par a fi desagi.

Mihaela GUDANĂ

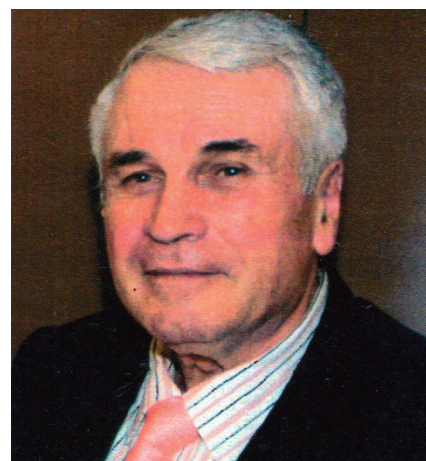
Conul de umbră

De-o vreme e lumina
în conul de umbră.
Ea s-a ascuns acolo
știind că poartă vina.

S-au istovit cântări,
nu se aud nici șoapte,
în toate patru zări
se face tot mai noapte.

Cum se sfârșește stanța
doar Dumnezeu o știe,
în El ne e speranța,
cântul de bucurie!

Manuscris



de meloape încântați,
de trilurile din pădure.

Plângeau pe boltă

Luceau în ceruri mii de stele,
lumina li se-nfiora
căci fiecare dintre ele
viață de om întruchipa.

Plângeau pe boltă mii de stele
când una din înalt cădea,
știau că semnele sunt rele,
lumina li se istovea.

Mereu va fi așa în astre,
dar și întruna pe pământ,
vor curge lacrimile noastre
să-i dea speranței nou avânt.

Rouă divină

Înălțând o nouă viață,
iubirea-i arta ziditoare,
divină rouă-n dulceață,
dar și speranță creatoare.

Unit de cosmos prin femeie
în cultul iubirii masculine
ascunde o divină cheie
ocrotitoare de trăiri depline.

O taină nupțială planetară
e creatorul iubirilor supreme
și care, pentru prima oară,
la nemurire va să-l cheme.

Fascinația sunetelor

Rămânem veșnic fascinați,
în lumea sunetelor pure,

Captivi cântărilor șoptite
și murmurului de izvor,
pribegi sub bolțile umbrite
simțind în suflet cald fior.

E-atât de mare desfătarea,
rămâne-n inimi melodia,
uitată-n timp e întristarea,
domnește-n toate armonia.

Am vrea în lume să se știe
că se cuvine închinare,
suntem seduși de Poezie,
în ea-i speranța viitoare.

Ca și cum ai privi

Mă-nvăluie în liniște întunericul,
marea se contopește cu cerul
pierzându-și umbra
printre stele.
Orele scrâșnesc,
le crește pulsul...
Portocaliul prinde viață
și se mișcă unduios
ca o cobră
fără dinți veninoși
în dotare.

O rază despică orizontul,
oceanul, înveșmântat
în culori de curcubeu
o îmbrățișare.
E groaznic de frumos.
Ca și cum ai privi
nașterea unei galaxii.

Constantin JUNCU

Picotela*

Soneria la ușa suna și, în acești timp, dangățul rar al pendulei umplu odaia... îți păru că sunetele ei sunt caiere de puf, nori mici, minusculi, miniaturi, niște bonsai de ceață creați de imaginația ta. Pluteau în jurul tău, iar tu moletai printre ei, te simțeai aidoma unui gigant care, într-o zi relativ senină, umblă, cu nădragii suflecați, prin apa unui țarm oceanic, iar capul și-l poartă printre nori... Menajera... dar de ce să fi venit, era marți, nu era ziua ei, te încrunți, poate-a făcut cumpărături, deși vrei să-ți faci tu cumpărăturile, îți place să umbli prin hale cu vânzări en-gross, să citești etichete și, ca un bolnav de bulimie, să umpli coșul de minuni existențiale. Orez, ulei, spaghete, muștar franțuzesc, vin, bere... nu pentru că ai avea nevoie de ele, dar îți place să fii admirat când plătești, femeile să-și spună, mi-ar face plăcere să fiu cu bărbatul acesta înalt și spătos, cu ochi bleui și mustață hirsută, de unghur și care tot pune în coș... De fapt, aveai ochi negri și păr închis la culoare, nu cum te imagineai, cu ochi albaștri și păr castaniu-blond, cu fire inegale, ca mustățile unui motan, aidoma unui locotenent husar... ce face ochede ca Șarlot.

Ai descuiat ușa și-ai deschis, dar nu era menajera, ci aveai în față o tânără femeie, aproape de 35 de ani, mărunță, firavă, care-ți aminti de un tablou văzut într-un album de artă cu zeci de ani în urmă, Modigliani, Lusia Czechowska în bluză albă... dar ea părea să fie mai mult decât femeia din tablou. O priveai, mirat. Nu-ți închipuiseși până atunci că un om ar putea valora mai mult ca un tablou, dar pictura lui Modigliani nu era decât un rudiment artistic față de tânăra femeie cu mult mai expresivă. O, da, parcă venea dintr-un film expresionist german, îți plăcea arta în tinerețe, vroiai să ajungi pictor, cu visul acesta ai plecat spre America, nu să fii un șef peste-un depozit, apreciat deoarece nu refuzai să muncești sâmbăta, ba și duminica uneori, iar patronul prinsese drag de tine, te dădea drept exemplu, uitați la Jacky-Jimmy, nu-i ca leneșii noștri...

Ai privit la tânăra femeie,



Lusia, până a dat bună-ziaua și ai răspuns cu vădită lipsă de chef. Părea nedumerită că o primești fără entuziasm, ca și când venise la tine într-o vizită anunțată, iar tu te prefăceai că n-o cunoști. Sub ochi avea un soi de cearcăne, imense, îi ghiceai găvanele, înșiși ochii ei erau cearcăne, ți-ai spus din nou că parcă ar fi o eroină din filmele expresionismului german, eroine ale căror priviri întunecate le fac ireale, vădindu-le că sunt din lumea noastră doar țigaretetele înfipite în spiț, lungi cât un stilet cu vârful otrăvit.

Dar ochii tinerei femei nu te înspăimântau, păreau și ei mai degrabă prelungirea cearcănelor ei, născute parcă din mistuitoare plăceri, plăceri hrănite din istovitoare dureri, ce la rândul lor hrăneau plăcerea. Ai simțit, în acea clipă chiar, dorința să sorbi dureri-plăcerile ei, s-o ai lângă tine cât mai mult timp, doar pentru tine. Confuze gânduri, în timp ce priveai cum firavul ei trup îi urcă în ochii câprui, loviți de-o rază de lumină, otrava unor irizații violete, ochii ei deveneau violeți din durere-plăcere, pentru că făptura din fața ta nu putea stăvilii ceva din ea însăși și din afara ei, care o agresează și o posedă. Și este condamnată să îndure agresiunile și să se lase posedată.

– Sunt vecina ta de palier, a spus ea și ai gândit că e una dintre ele, probabil ai și alte vecine de palier, o zăriseși pe una, o femeie fâlcoasă, deși foarte slabă, ieșise din apartamentul ei când tu tocmai intrai într-al tău, a încuiat cu zgomot broasca și yala (avea două încuietori) și-a plecat tropăind

din tocurile-i lungi. Ai fugit la fereastră și-ai privit afară în jos, s-o vezi când iese din bloc, a ieșit și s-a dus la mașina aflată în parcare chiar sub fereastră ta, iar când s-a suit în mașină și-a ridicat picioarele și i-ai văzut chiloții. Ai fi preferat să fie acum la ușa ta cea vecină, iar nu tânăra cu cearcăne și irizații violete? Probabil că da, ei îi văzuseși deja dedesubtul... Gândul netrebnic te-a făcut să zâmbești... Ei bine, oribil obicei, să vii să-ți saluți noul vecin de palier... ca în filmele americane... vecinii treceau să-și cunoască noul vecin, dar asta în cartierele de case, niciodată la bloc. La bloc, oamenii se prefac că nu se văd și nu se cunosc între ei... Așa procedase cealaltă vecină de palier, se făcuse că nici nu te vede... vecina frumoasă, dar fâlcoasă, cu pulpe zdravene printre care îi văzuseși chiloții, când și-a ridicat picioarele, după ce se așezase în scaunul mașinii. Ai văzut printre pulpele ei, pulpe strânse în rochia scurtă, ca printr-un tunel, pulpe zdravene, deși era slăbănoagă, ai văzut dunga roz a chiloților, o dungă roz doar... și mintea ți-o luase razna. Nu mai vedeai de atunci decât o dungă roz.

Ai stat mult pe gânduri și tot nu te hotărâi ce trebuie să faci, ar fi deplasat s-o inviți înăuntru? Ținea într-o mână o mapă, sigur cu multe coli în ea și, din deformație profesională, că doar ai folosit, ca șef de depozit, asemenea mape, te tot uitai la ea, o mapă albastră. De fapt, când vezi pe cineva că ține în mână niște coli de hârtie, abia rezisti tentației să i le iei, ca și când ar fi ale tale... oricum, ție hărăzite... ai putea descoperi în ele câte pălării se află în corpul B al halei, câte pălării de fetru și câte pălării texane și câte mexicane... sau cine știe, poate că dorința ta venea din altă parte, n-ai fost prea sigur niciodată, vroiai să afli ceva ce simțeai că este mai mult decât viața și ce altceva putea să fie scris pe coli misterioase dintr-o mapă albastră, decât despre ce este dincolo de viață? Te-ai întrebat ce-ar putea fi dincolo de viață și mai mult ca viața... și nu ți-ai putut răspunde decât că, mai mult ca viața e pătrunderea în altă lume. Poate aveai

dreptate, unde oare ar putea să existe o lume diferită de a noastră, dacă nu scrisă undeva, aflată în literele ce compun o carte, căci, altfel, realitatea îți era cunoscută, nu se afla în ea o altă lume, nu exista scorbura fermecată din basme, prin care să treci *dincolo*, un dincolo pe care-l jinduiai când ai fugit din țară, crezând că o să-l afli, dar nu ai găsit, peste tot, decât aceeași realitate anostă, necruțătoare, în care munceai... munceai zi și noapte... Ai zâmbit din pricina reflexului ironic stârmit de gândurile tale visătoare, erai un om cu picioarele pe pământ, la o adică, de unde alte lumi, dar ea a luat zâmbetul tău ca pe-o încurajare, și-a dres vocea să spună ceva, însă a tușit doar și, în acea clipă, ai simțit cum pătrunzi direct în tânăra femeie și ejaculezi în ea prematur și masiv... dar nu ți se întâmpla asta deoarece o luai în posesie, sau din pricina dorinței de a-i explora ființa... ci gândind că pe colile din mapa ei se află scrierile ei literare, iar cum scrierile veneau din interiorul ei, nu se afla în ea o altă lume? N-ai fi pătruns, intrând în ea, în altă lume? Că ai ejaculat? N-a fost decât un simplu reflex de mascul, un mascul ce văzuse cu un ceas înainte o dungă roz. Ai fi intrat în altă lume, ca să scapi din lumea unde erai un tren tras pe linie moartă dintr-un tărâm necunoscut cuiva... ai fi intrat în lumea care este ea, femeia tânără ce ți-a venit la ușă și-ți stă, oarbă, în față. Lunia, așa o numeai deja în gând și îți era jenă s-o întrebi cum o cheamă, mai ales că nici nu conta... îți plăcea numele ei selenar, Lunia...

Iar o luaseși razna... complicați existența peste poate... ar fi trebuit, cum făceau unii dintre prietenii tăi, s-o măsoari ca pe-o halcă de carne... măcelarul o scoate din galantar și tu te uiți... e proaspătă?, ori s-a scorjit un pic pe margini?, nu i-a pălit culoarea?... pentru că, în fond, tu nu vroiai să te însori, nu-ți mai doreai copiii... tot ce vroiai era să faci sex... să scapi de frustrarea că nu te-ai culcat cu destule femei... da, s-o cântărești ca pe-o halcă de carne, Jak, ca pe-un porc... fiindcă tu n-ai în plan să te-nsori...

Însă nu puteai să fii ca „unii dintre prietenii tăi”, fără suflet, tu ai ținut mereu ca oamenii să aibă încredere în tine, ai vrut mereu, poate din-

tr-o exagerată timiditate, să fii cunoscut ca un om cumsecade, săritor și bun camarad...

Și iată această zi... crezută, în zori, când te-ai trezit, că face parte ca o picătură de apă din șirul searbăd al vieții tale... despicață din monotonia cosmică a plictisului, a informului, a uniformului, de secunda, grea cât satârul unui gâde și mai ascuțită ca bri-ciul... despicață, ruptă, detașată... de secunda, ca un satâr, în care o tânără femeie a sunat la ușa ta...

– Oh, da... ai oftat, în sfârșit, după acea lungă cercetare... și ai invitat-o în casă și, pentru că nu știai ce să spui și ce să faci cu mâinile, te-ai scuzat, lipsești doar un minut, ești în bucătărie, ca să-i faci o cafea.

Te-ai sprijinit cu palmele de chiuveță, ai respirat adânc, în pieptul tău se auzea un horcăit... ți-ai revenit în treizeci de secunde... și ai pus apă în ibric. De ce-a venit, te-ai întrebat îndată ce ți-ai căpătat stăpânirea de sine, de ce nu i-ai pretins să-și spună doleanțele, când încă se afla la ușă la intrare, înainte să-i dai voie să pătrundă în casă? Poate îi picură un robinet... și de aceea a venit, așa ai cunoscut-o și pe Erji... robinetele picurătoare sunt problema fundamentală a femeilor singure... iar tu nu te îndoiai că tânăra femeie ce a venit la ușa ta, este o femeie singură. Sau poate pisica i-a sărit de pe balcon în plop... și nu are cine-o da jos... Sau poate arde, cine știe... Ai rânjit, Jak, cu cinism. Nu și-a găsit omul... ești neîndemânatic... hai, poate o siguranță la tabloul electric poți să schimbi, dar mai mult nu... O să te echivezi!

Te-ai întors cu cafeaua la ea... pe o tavă de argint... cu o linguriță de argint... și o bombonieră cu zahăr candel... și ochii ți-au fost atrași irezistibil de mapă... nu o așezase pe masă... stătea în poala ei, i-ai fi smuls-o de-acolo... mapa așa tentantă, căci conținea un alt tărâm, al plăcerilor fără opreliște, în care ai fi putut să evadezi.

Dar ai privit-o apoi suspicios, în timp ce așezai tăvița pe masă, de parte de ea. N-o fi cumva secretara administratorului de bloc... domnul acela nalt și burtos... poate suferind de ciroză... slab, scheletic... și cu burta atât de umflată, încât parcă se înalță spre

cer... acuzatoare... ca un deget de procuror... Sau secretara șefului de scară, domnul acela mic și iute ca un șoricel, cu vorbă șuierată și cu monoclu de pe vremea când cucerea redute la Verdun... Nu, hotărât lucru, domniile aceia nu aveau secretare... erau bieți slujbași aleși ai comunității, nu slujbași cu nasul pe sus ai statului de drept...

Dar de ce tânăra femeie nu vorbește, femeile sunt mai volubile... ele sparg gheța... pe când ea, vecina ta de palier, fixa, pierdută parcă într-o reverie, colecția ta de stilouri. Te-ai gândit ce să spui, aveai numai idei stupide... și tocmai când te pregăteai să deschizi gura ca să vorbești despre vremea de-afară... o fi caniculă sau viscol... e senin oare... te-a salvat bormașina vecinului de sus... care intră în acțiune cu miile-i de wați într-un perete de beton armat. Ți-ai dus degetul la ureche într-un gest sugestiv... și ți-a venit în minte un joc de cuvinte... dar nu avea rost să i-l spui ei... nu avea nici un înțeles... ai schițat doar un rictus... Se vede că tânăra femeie ți-a înțeles limbajul, pentru că a răspuns la fel, cu un rictus și-o încrețire-a frunții... Ai făcut un gest de neputință, deschizând brațele și privind spre plafonul ce vibra, hotărât să bați cât de curând la ușa acestui ins gălăgios și să-l faci cu ou și cu oțet. Burghiul bormașinii dădu peste ceva mai dur, sunetul lui coborî către frecvențe tot mai joase... și se opri... Te-ai uitat la tânăra femeie, te așteptai ca pe dată să înceapă să spovăiască, dar ea tăcea, stătea în fotoliu cu mapa în poală și răspândea în juru-i, prin ochi, o violacee lumină, despre care nu puteai să spui dacă este mirobolantă sau bolnavă.

Îți părea rău acum că nu ai rezistat tentației să vezi în garsoniera ta o femeie și-ai invitat-o înăuntru, în loc să acoperi cu trupul deschizătura ușii și s-o întrebi, acru, ce căuta acolo... în fața ta. Nu, i-ai făcut loc să treacă și ea a intrat... fără să se gândească... (dacă erai un criminal în serie, sau un violator?)... a intrat și simțea o atracție stranie... ea transforma lumina amiezii din casa ta într-un amurg violaceu, ce-ți producea o stare de alean și de durere...

Dan PERȘA

* Fragment din romanul *B'est-ial*.

Dascăli de școală glorioși din generații diferite

Am motive să-i așez alături pe cei trei profesori. Veți vedea care. Vibrația și sistemul lor de valori mi s-au transmis.

1. Remus Vrânceanu a corectat istoria în anii '50. Eram implicat, ca elev, la Școala Pedagogică de Învățători. Dl. Remus era dirigintele nostru.

Profesor și pictor, R. V. se născuse la Miroslava – Iași, având un frate geamăn – Romulus, fiind între 7 copii ai Elenei și Gavril Vrânceanu. Tatăl a murit când eroul meu avea 4 ani; întâmplările pot fi legate de suferințele românilor în Primul Război, când Regele Ferdinand și Guvernul se retrăsese la Iași. Mai ales că tatăl era din Corpul Jandarmeriei. Mama copiilor s-a dovedit o eroină, din moment ce i-a dat la școală pe copii. Remus a urmat Școala Primară Galata și Liceul de elită al orașului Iași. Urmează studii academice la *Academia Belles Artes* din Iași, lucrarea de diplomă fiind un ulei pe pânză care a fost apreciat și mai târziu – un seminud masculin expus la *Galeriile Alfa* din Bacău – în care comentatorii au recepționat acuratețe picturală, forță cromatică, desen precis și echilibrat în formă armonioasă. Impresionează o secvență din „Ulița de altădată”, „Portret de țărăncă”, „Moș Stan”, „Turnul Galatei”, „Pansele”. Avea talent dirigintele nostru, dar era și un om providențial. Între profesorii săi au fost Octav Băncilă, Ștefan Dumitrescu, Nicolae Tonitza.

Astfel natura umană și școala le-a cunoscut în profunzime, devenind în anii '60 lider al profesorilor de desen și calligrafie din Bacău, Iași și Neamț.

*

* *

Pentru destinul meu s-a dovedit un om providențial, căci văzând calitățile elevului C. G., s-a decis să corecteze istoria cumva, să am o șansă; eram fiu de „dușman al poporului”. M-a smuls de pe șantierul din Onești, unde urmam un curs de sudură și m-a reînscris la Școala de Învățători. Fostul său elev a devenit învățător la Viforeni și Prăjești, apoi director de

Gimnaziu la Petrești și, în sfârșit, student la Universitatea lui Cuza din Iași.

Oameni blânzi și înțelepți, atât dl. Remus Vrânceanu, cât și Rodica Vrânceanu – profesoară de geografie, soția sa, care prezenta scrupulos republicile din URSS, cu vreo patru feluri de cretă pe tabla școlară, pentru râuri, munți, câmpii și lacuri (albastru, maro, verde, bleu).

Uneori, cu imprudență, observa cum a împins Stalin granița prin teritoriul filandez și cum se manifesta rețeaua hidrografică românească fără a ține cont de granițele politice.

Delicată, sensibilă și mărunțică, d-na profesoară Rodica Vrânceanu făcea și educație cu baze istorice. Nouă ne era dragă, iar mai târziu am aflat și noi de fiica lor Carmen, s-a specializat în discipline puternice din acest veac.

Vocea lui Remus Vrânceanu îmi sună în memorie și acum. Îi ordonase colegului meu Stativă Virgil să nu se întoarcă în liceu fără mine, iar la cantina liceului a constatat o vreme dacă aveam acces la un castron de ciorbă gratis.

Mama biata, nu mai avea putere de susținere, iar de bursă pentru un fiu de deținut la Poarta Albă, la *Canalul Morții*, nu se putea vorbi.

Marcat de destin, acel coleg, care m-a adus la liceu, a ajuns, prin ciudătenile timpului, profesor la Universitatea Tehnică în București.

Un profesor poate corecta Istoria uneori.

Drumul meu e prezentat, cu stângăcii, în *Imposibila revanșă*. Dar familia, frați, surori, mama, au fost striviți, deși tatăl meu murise odată cu Stalin.

Părintele meu Remus Vrânceanu a intrat în veșnicie în ajunul zilei de Florii din 1990.

Pentru câteva clipe, Istoria din anii '50 i-a făcut loc pentru a fi un bun diriginte.

2. Culiță Ioan Ușurelu – un literator energic, harnic, erudit și talentat

Tomul *Artologia scriitorilor din Vrancea*, cu care a ieșit în lumea literară Culiță Ioan Ușurelu în 2021, la

propria editură – *Salonul literar*, în care d-sa apare doar ca un modest *coordonator*, impresionează; întâi prin cuprindere, rigoare și diversitate a unui număr de autori de cărți, diferiți și prin genuri, și prin origini, dar și prin productivitate și prin epoca literară căreia îi aparțin.

Se poate spune așa, din moment ce între aceleași coperte și sub prefețele d-lor Strochi și Necula – din Neamț și din Tecuci, stau alături (un fel de a spune), un conațional al lui Napoleon I (mama lui Emil Botta era corsicană), Vosganian din conducerea U.S.R., Slavici – prietenul lui Eminescu, dar și Varlaam primul narator – orator de talent în limba română, Cotea – un academician român specialist în vinificare, Luca Pițu – cel mai talentat calamburgiu din țară, un istoric sobru și respectat – Constantin C. Giurescu, Dumitru C. Ascanio-Olănescu – specialist în valori ale culturii și artei, Cristina Ștefan din Bacău, dar și Alecu Russo – pașoptistul comparat cu Bălcescu, despre care s-au formulat evaluări frumoase, dar și presupuneri că prea era uneori împreună cu E. Lovinescu; nu-l las la o parte pe agreabilul meu coleg de cancelarie Ioan Croitoru – talentat epigramist cu care jucam fotbal pe terenul Liceului din Adjud, el *la înaintare*, eu în *defensivă*, deși el avea atunci 120 kg greutate corporală proprie.

Stau cuminți în această carte, format academic, vreo 865 de autori de cărți, fiecare dintre ei având cel puțin trei direcții literare anunțate, sau două când par mai modești.

Distinsul domn prof. dr. Lucian Strochi, îl consideră pe simpaticul nostru coleg, Culiță-Ioan Ușurelu, un adevărat *genius loci* ce a ridicat pentru vrânceni și, în genere, pentru români, un monument literar. Chiar așa: este o mare densitate a creației literare și artistice în Vrancea, în ținutul *Miorișei*, încât te pune pe gânduri; nu se propune să-l considerăm pe dl. Ușurelu un „al optulea fiu al Vrâncioaiei”, căci munca lui e „sisifică, icarică, dedalică, herculeană-mitică”.

Dl. ing. Corneliu I. Bălan, fiu al satului Lacul lui Baban – Vrancea, și-a mai arătat o dată generozitatea, finanțând o asemenea lucrare. Este natura unui român pentru care latura economică, tehnică și cea creativă pot sta alături.

Adaug și faptul, căci devin vulnerabil la cititori – elevi ai mei, mulți de elită. Rigoarea, precizia, vibrația și exigența selecției textelor alese de Culiță Ioan Ușurelu sunt fără cusur, inclusiv iconografia, așezarea în pagină, tipul de literatură. Încheiem cu două epigrame de Ion Croitoru:

Candidat la Bac 2013:

„Trecu aproape săptămâna,
Știa c-or să-l examineze,
Dar nu punea pe carte mâna
Decât așa... să decarteze.”

Scriitor fecund:

„Cu spor la treabă, domnul Fane
A publicat vreo opt romane,
Dar cum ne-a și mărturisit
Nu chiar pe toate le-a citit.”

3. Dan Sandu din „Cântece de prieten” din matricea Berzunților (Editura Sfera, Bârlad – 2020)

Vocea poetică a lui Dan Sandu se aude mai rar, dar nu din motive geografice (Berzunții sunt într-o prăpastie pitorească, nici colectivizare nu s-a putut face...), nici pentru că autorul cărților *Vămi răstignite*, *Poeme la negru*, *Herald în Talibania* ar fi bătrân (se apropie de pragul de septuagenar; dar nici pentru că universul acela enigmatic este un satelit al Oneștilor).

Mândru, enigmatic și provocator, Dan Sandu se mișcă pe varii registre ale limbajului poetic, cum zice dl. Constantin Dram; câteodată e un încifrat, cum l-a calificat și N. Georgescu, sau trece printre cuvinte cum ar fi un *fachir*, dezinvolt și galeș, crede Emilian Marcu.

Noi, care suntem tot un fiu al unui sat de răzeși, îl percepem ca pe un *rapsod* al unei lumi în pericol, sau amenințată de veacul acesta și care se simte bine doar într-o lume ludică ori

bucolică, în căminul rustic, păzit de porți înalte, ori de prietenia necondiționată, încât prefațatorul cărții *Cântece de prieten* – celebrul comentator Petre Isachi găsește în ea doar *texte inclasificabile*, cu „sensuri regăsite în viața însăși”.

Cităm dintr-un poem în care lirismul și reflexivitatea se suportă bine, iar cuvântul vibrant cade unde trebuie, căci Poezia e talent, iar *Timpul* curge frumos, pentru ca evenimentele să nu se suprapună.

„Ascult toamna părinților mei
regăsită în peșteri sălcii:
doar lancea plecărilor curge,
fără leac, înspre inimi.
O fi schimbarea minune
Din scriptele sfinte
Aflate în stei?
Sau dorul de-un foc, în ogradă,
Îmi surpă, din suflet, icoane pe surdele
scări,

Umblate în taină de spuse cuvinte,
Cu fața spre cer?

Această pecete biruie drumuri
Și merge din vad înspre vad,
Cu vuiet de brazi și chemări
Amurg în deochiul de floare,
Vioară de ceață
(Când ape strecori printre pietre)
de Sânpetre
cu frunzele cad...” (p. 218)

În imagistica paradisiacă mereu ludică și vibranta memorialistică întâlnește pe cei din aceeași stirpe cu Dan Sandu: Sergiu Adam, Valeriu Filimon, Gheorghe Drăgan, Oana Orlea, Adrian Păunescu, Ion Apetroaie, Octavian Voicu; dar și *Doina* lui Eminescu transpusă în limba chineză, dascălii din Berzunți, acoperiți de timp, dar și Domnica și Dumitru-Mitrița – bunii autorului... Frumos!

Acolo e lumea *Izvoarelor Poeziei*. Cine este capabil s-o recepțeze... să spună!

Motoarele, Rachetele și Acedemiile să tacă, măcar un timp; așa ne putem purifica. Nici Uniunile de creație să nu mai facă vrajbă; lăsați-o pe seama Ideologiei! Am zis.

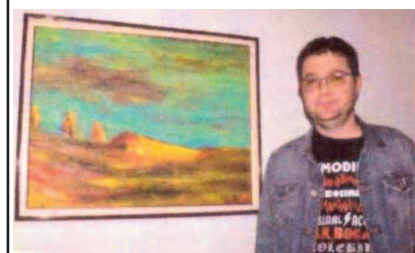
Grigore CODRESCU

Metafore comăneștene



Joi, 26 mai 2022, Grupul de Literatură și Artă „Metafore comăneștene”, cu sprijinul Primăriei Orașului Comănești, a invitat comăneștenii la Muzeul de Etnografie și Artă „Dimitrie Ghika” pentru a asista la un emoționant moment literar-artistic dedicat aniversării a 70 de ani de la declararea Comăneștilui în categoria administrativă a orașelor și la lansarea noii antologii a Grupului. Prefațată de momentele artistice susținute de solista Doina Rusu, Ionel Stan (acordeon), Alin David (chitară), Costel Chirilă (cantautor) și Ansamblul „Hora”, condus de profesorul Costică Lazăr, lansarea celui de-al V-lea volum din seria „Metafore comăneștene” s-a transformat într-un regal viu aplaudat de cei prezenți. Moderată cu eleganță de Mădălina Andreea Miron, președinta Grupului, întâlnirea i-a adus la microfon pe criticii literari Petre Colăcel și Cornel Galben, profesorii Cristina Popescu și Constantin Țăranu, inginerul Ion Moisă și actorul Geo Popa, care au salutat inițiativa și au subliniat importanța „păstrării tradiției întâlnirilor publice cu scop cultural-istoric, motivat, printre altele, de capacitatea unică a Realului de a genera și de a transmite emoție”.

Vernisaj Dan Constantin Ciobanu



Centrul Cultural „Ion Talianu” din Târgu Ocna a găzduit joi, 2 iunie 2022, debutul expozițional al tânărului Dan Constantin Ciobanu, medic primar psihiatru în cadrul Spitalului Onești. Descoperit de actrița Ortansa Codreanu, președinta Asociației Culturale „Euromultiart România”, care a selectat 28 dintre lucrările lui, plasticianul născut în municipiul trotușean i-a vrăjit cu peisajele plein air-iste, naturile statice și introspecțiile sale nu numai pe iubitorii de artă, ci și pe scriitorul Cornel Simion Galben și muzicologul Georgeta Nichita Burculeț, cei ce, împreună cu amfitriona, au prezentat expoziția. Un debut de bun augur, salutat și de primarul Aurelian Cristian Ciubotaru. (C.G.)

Între breviar și jurnal (1)

– Ignoranța e, irevocabil, antipatriotică.
 – Tristețe de autor: Muncim pentru o minoritate care, nici aceea, nu ne este favorabilă integral.
 – Cea mai penibilă dintre strădani e strădania de a fi conformist.
 – Fiți consecvenți și fermi! Nu fiți ca scaiul uscat, care arde ușor sau îl rostogolește vîntul.
 – Impostura are mereu obrazul gros.
 – Un adevăr spus în ceas de durere nu se uită.
 – Smereste-te, ca să te poți ridica; autoironizează-te, ca să poți ironiza.
 – Eu trebuie să lovesc de mai multe ori pietrele ca să apară scînteia.
 – Relatîndu-le cum m-a atacat haita de *feisbucari*, cineva m-a consolată cu versurile unui poet cunoscut: „Sînt ăia care n-au citit nimic/ Și-s mîndri de această stare“, iar altcineva mi-a zis: „Nu fi muștrător: ăștia n-au decît cinci ani de-acasă!“
 – Lingușitorul, cînd scrie, pentru a exagera laudele, folosește caracterele tipografice mari. Astfel omul său e OM, împodobit cu toate calitățile posibile; bineînțeles, la gradul superlativ!
 – Semnul maximei decăderi e atunci cînd „proorocii sînt oameni ușuratici, vicleni“ (Sofonie 3,4).
 – Sentimentul că sîntem o „colonie“ e mai vechi decît cred unii dintre cei ce-l afirmă azi. Îl avea, de pildă, Goga în „De la noi“, poem care e o rugăciune către Ștefan cel Mare: „Măria Ta – Sîntem bătuți de nevoi,/ La noi în zadar ară plugul./ Căci holdelor noastre cu spicul de aur/ Străinul le fură belșugul./ Am vrea să purcedem cu jertfele laudei./ Dar n-avem nimica la casă.../ Măria Ta! – Toate străinii le duc/ Și numai cu lacrimi ne lasă...“ Întrucît versul „Am vrea să purcedem cu jertfele laudei“ nu-i clar pentru anumiți cititori, fie ei și profesori, pentru a-l înțelege, trimit la capitolul 35 din „Înțelepciunea lui Isus Sirah“, în care

se vorbește „Despre jertfele plăcute și neplăcute lui Dumnezeu“.

– Dacă vrei să vezi frumusețea, nu slăbi nici o clipă să urăști urîtul.

– „Ispita“ („Și nu ne duce pe noi în ispită“) înseamnă ceva mult mai grav și mai tulburător decît ne închipuim adesea.

– În fața unei cești de cafea, azi am evocat împreună „candorile noastre expirate“, cum le-am numit cu un vers de Geo Dumitrescu.

– Într-un paragraf din studiul „Între divin și uman“ de Cezar Papacostea

Zigzaguri

(v. *Convorbiri literare*, nr 6-7, iunie-iulie 1921), am descoperit confirmarea a ceea ce și eu cred despre rugăciune: „În orice caz, «rugăciunea» este și ea un fel de cutezanță, de aceea nu o vom găsi la popoarele primitive istorice cu înțelesul de *solicitare*; ceea ce aflăm – cu numele generic de rugăciune – este la dînșii mai degrabă un *imn*, o *odă* de preamărire, un cîntec de mulțumire pentru binefaceri deja împlinite, iar nu atît pentru fapte viitoare, pe care le dorim“ (p. 529). Cînd mă rog, atitudinea mea sufletească e asemănătoare celei a omului primitiv. Înainte de a cere, mulțumesc.

– Unii înțeleg răbdarea doar ca pîndă.

– Rețeta mea anticovid: credință, prudență, igienă. deși „persoană vulnerabilă“, am trecut sănătos prin valurile de pînă acum.

– În atenția celor ce abuzează în vorbire de verbul *a săruta*: „În limba japoneză nu există verbul a săruta. Pentru a exprima acest semn de duioșie, [japonezii] sînt reduși să întrebuițeze o perifrază prin cuvîntul *nameru* care înseamnă... a suge“ (cf. Jean Grimod, „Literatura japoneză în epoca clasică“, în *Viața Romînească*, 14, nr. 7, iulie 1922, p. 123). *A suge* îmi evocă sugativa, ventuza etc.



– „Această țară [România] se resimte de o lipsă aproape totală de conducere hotărîtă și sănătoasă“ (*Le mois*, 1 decembrie 1932-1 ianuarie 1933). Caracterizarea făcută de revista franceză se potrivește și situației actuale.

– Publicul cu adevărat fidel unui autor e cel ce-i cunoaște amănunțit opera. Un astfel de public a avut, într-o vreme, la noi, Caragiiale, ale cărui texte erau știute pe de rost. „Mi s-a înfîmplat – relatează Ion Marin Sadoveanu – să remarc la unul din ultimele spectacole, nemulțumita subliniere a publicului, cînd un artist, vroit sau din greșeală, a stîlcit un cuvînt nenedaturat de Caragiiale. Aproape întreaga sală a observat că acolo este o colaborare ocazională, și n-a primit-o. Pentru un artist de formulă strînsă cum este autorul lui «Conu Leonida...» este, cred, cel mai pios omagiu care se poate aduce operei sale, după cum pentru public este cel mai de laudă semn al unei conștiințe artistice“ (v. „Însemnări pe marginea teatrului lui Caragiiale“, în *Gîndirea*, 7, nr. 6, iunie 1927, p. 196).
 – Înaintea trîmbișatei „mari resetări“ – marea ipocrizie!

– La Sadoveanu găsești lucruri memorabile pînă și în recenzii. Scriind despre o carte a lui N. M. Condiescu (*Mări și Țări*, vol. 1, 1922), el spune, de pildă, „Sufletul, fixat în operă de artă, este singura justificare a existenței unui popor“ (v. *Viața Romînească*, 14, nr. 6, iunie 1922, p. 452), frază care ar

trebui amintită atît artiștilor decepționați, cît și, chiar mai des, „actorilor politici“.

– „Nici o masă fără pește!“ Nici o zi fără Bogdan Chirieac, „analistul neamului“, pe toate televiziunile, care va cita, cu buze umede de satisfacție, din „înțelepciunea domnului Biden“!

– Ce le lipsește unor „jigodii de intelectuali“, oportuniști impenitenți (cum definea Arghezi specia)? Fiecăruia, greața de sine, că de cea pe care o produc „oamenilor normali la cap“ nu le pasă.

– Nu doar într-un caz, obezitatea și impertinența fac pereche: ambele umflă.

– Sufletul a devenit „valoare adăugată“. Tot ce se vinde e, azi, impregnat cu suflet: „Bunătați frămîntate cu suflet“, zice reclama de pe brutăria din cartierul meu.

– Instantaneu: O laie de țigănuși, fredonînd un cîntec de trib, după telefon, și între ei o Romică – pardon! – cu părul roșu.

– Festivaluri de azi: „Festivalul-concurs de toacă“ (la Rotunda, comuna Liteni, ajuns la ediția a zecea).

– În afară de evreii Bibliei, mai există popor care să-și recunoască greșelile?

– S-ar putea ca nepoții noștri să considere eticheta aplicată de Léon Daudet secolului al XIX-lea (*Le Stupid XIX^e siècle*) ca foarte potrivită secolului pe care abia l-am încălecat.

– Am slăbiciune pentru vechile almanahuri, realizate de publiciști notorii în epoca lor, pentru maniera de a nara și bogăția informației. Ieri, de exemplu, l-am deschis pe cel al ziarelor *Adevărul* și *Dimineața* din 1934, oprindu-mă întâmplător, întâi, la articolul „Mîncarea și curățenia“/„Din istoria progresului“, scris de B. Brănișteanu. Spicuiesc, aci, pentru a o comenta cu o anumită persoană, o jumătate de coloană, relativă la lu-

cruri care, vorba autorului, „nise par fantastice“. „Pînă prin secolul al XVI-lea femeile catolice își refuzau, după pilda sfintei Elisabeta, baia, ca fiind o plăcere frivolă. Mai tîrziu murdăria a devenit un fel de cochetărie a femeii. Margareta de Navarra, sora lui Francisc I regele Franței, a spus amantului ei: «Privește mîinile mele, de opt zile nu le-am spălat și mă prind că tot sînt mai frumoase decît ale tale!» Vorbind în memoriile ei de Cristina de Suedia, fiica lui Gustav Adolf, marele rege al acestei țări, d-na de Motteville spunea că mîinile ei «nu se văd de murdărie». Abia în 1649 a apărut la Paris «codul bunelor maniere» care recomanda băi mai frecvente și zilnica spălare a mîinilor. Prin secolul al XVII-lea cînd femeile purtau de mult batistele cele mai elegante, cu dantele fără de preț, ele își ștergeau încă nasul cu degetele. Cum știți, la țară obiceiul e încă în floare. Iar parfumul avea în trecut la damele cele mai elegante un rol special. Acum 1000 de ani Marțial a spus într-o epigramă a sa: «Nu miroase bine femeia care miroase mereu bine». Dar un istoric al evoluției bunelor maniere, al bontonului, în decursul veacurilor, scrie: «Diferențele parfumuri, în special cel de mosc (tocmai ca azi la țară la noi), se întrebuițau în mod excesiv de bărbați și femei. Ciorapii și mănușile erau și ele parfumate. Toți erau înconjurați de un abur de parfum. Cu aceasta se acoperea mirosul urît care era nedeslipit chiar și de oamenii cei mai distinși, din cauză că erau de o necurătenie de nedescris și sufereau de o adevărată fobie a apei“. O scurtă completare: îmbăiatul zilnic și parfumarea erau privite ca molesitoare și în religia răsăriteană. Sfînta Elisabeta avea corespondent masculin pe Simion Stîlpnicul. Între antitezele pe care le schițează

„Învățătorul cu rost de aur“ în ultima parte a cuvîntării sale despre Sfîntul Mucenic Varlaam se găsesc și aceste rînduri muștrătoare pentru cei ce căutînd să placă oamenilor își subminează rezistența pentru luptele mai grele, spirituale: „Bate-ți joc de bogăție, de bani și de tot luxul din viață. Nu ferici pe bogăți! Fericește pe mucenici! Nu pe cei ce se duc la baie în fiecare zi, ci pe cei din cupatoare cumplite! Nu pe cei ce miros a parfum, ci pe cei ce răspîndesc din tot trupul lor prăjit fum și miros de carne arsă [lui Varlaam „i-au pus în palme cărbuni aprinși și tămîie“]. Mirosul acesta e mai bun și mai folositor decît mirosul de parfum. Mirosul de parfum aduce osîndă peste cei ce-l întrebuițează, mirosul de mucenici, răsplăți și cununile cele de sus“ (v. *Predici la sărbători împărătești și Cuvîntări de laudă la sfinți*, 2006, p. 494). Vizați erau cei lascivi. Azi dușul și credința nu se exclud.

– Putem vorbi de progres cînd olfactivitatea etică a celor mai mulți dintre contemporani a coborît sub zero? – Dovadă că în frenezia unei „surescitări publice“ și „boierii minții“, „nume de impact“ pot spune „prostii“, adică lucruri extraordinare dificil de crezut și care, probabil, la socoteala viitorului nu vor fi confirmate, e această afirmație a lui Theodor Baconsky (enunțată la Trinitas Tv): „Zelenski este un erou planetar [...] care a cîștigat bătălia narativelor“. Eu, ins fără „diplomație“, susțin că notorietatea de care beneficiază „personajul“ (căci, realmente, e un „personaj“) e una efemeră. „Narrativele“ sale sînt deja, dacă e să vorbim cinstit, obositoare și foarte costisitoare.

– Instantaneu: Un cer spălat cu șapte ape, inefabil.

Cântec de prieten



SEMN PENTRU ISTORIE...

Cu plugul și nunta, cu plopul de-o seamă...
Răpus de-o pornire sau glonț să fi fost,
Mai rotund îi e chipul și-i tot mai uitat,
Pe-un umăr de țară cunoaște o lume,
Alături de pâine, pârdașnica foame...
La coasă de ieși, ostoaiie-ți tăișul
În pagubă, poate,
Flăcău'-i alături, cu macii în piept...
Un foc pentru tine îndeamnă curând,
La vestea cea tristă, udată, în parte,
Cu lacrima serii – opaiț ce-ngână
Un somn, murmurând...

Plevna, Mausoleu, 10 Mai 1977

Dan SANDU

Ostașilor **berzunțeni** care-au udat
cu sângele lor pripoarele Plevnei
și care-au fost decorați cu medalia
Crucea Trecerii Dunării!.....

*Bate pușca, tunul bate,
Bate Plevna de departe...*

.....
*...Sângele românului
Bate-n șaua calului...
(Alexandru Mica - Folclor)*

Cinste lor!

Vasile Aanei – răpus la Plevna ;

Ioja Done – Regimentul 14 Dorobanți
Batalionul 2, Compania 6;

Ioan Vasiloaia – Regimentul 14 Dorobanți,
Batalionul 2, Compania 6;

Ștefan Ciobanu – Regimentul 5 Infanterie

...E tânăru'-acesta o frunte plecată
Pe grăie necoapte, sub ropot de arme;
Genunchiul cutează părtașele drumuri,
Gândite-n străfunduri
De hora ciudată.

Un sânge mai reavăn se naște în palme,
Cu ciobul uitării scăpat pe cărări,
Sărutul pe floare,
Pornit să colinde
O lume cu ciute, cu roți de ninsori.

Dezvelit de podoabă e cugetul, mamă,
Pădurile sale sunt pierderi și-ntoarceri,
În sufletul morții e-o teamă, anume...

Așteaptă-ți feciorul, bătrâne Ioane,



T. S. Eliot: *Cântecul de dragoste al lui J. Alfred*¹

*S'io credesse che mia risposta fosse
A persona che mai tornasse al mondo,
Questa fiamma staria senza piu scosse.
Ma perciocche giammai di questo fondo
Non torno vivo alcun, s' i' odo il vero,
Senza tema d'infamia ti rispondo.*

(Dante Alighieri – Inferno, Canto XXVII, 61-66)²

Ei bine, hai să plecăm, tu și eu,
Când seara se întinde peste cer
Ca un pacient anesteziat pe o masă;
Hai să plecăm, pe niște străzi pe jumătate pustii,
Refugii șoptinde
Ale unor nopți neliniștite prin hoteluri ieftine de o noapte
Și restaurante cu rumeguș pe jos și resturi de stridii:
Străzi care se succed ca o ceartă frustrantă
Cu intenții viclene
Care să te împingă înspre o cheștiune apăsătoare...
Oh, nu întreba, „Ce se întâmplă?”
Hai să plecăm să ne facem vizita.

În cameră, femeile intră și ies
Vorbind despre Michelangelo.

Ceața galbenă care-și freacă spatele de geamurile ferestrelor,
Fumul galben care-și freacă botul de geamuri,
Au lins cu limba prin colțurile serii,
Au zăbovit asupra bălților de prin canale,
Au lăsat să le cadă pe spate funinginea de prin coșuri,
S-au strecurat pe terasă, au făcut un salt bruscat,
Și văzând că e o noapte blândă de octombrie,
S-au culcușit pe lângă casă și au adormit.

Și, într-adevăr, va fi timp
Pentru fumul galben care alunecă pe stradă,
Frecându-și spatele de geamurile ferestrelor;
Va fi timp, va fi timp
Pentru a-ți pregăti un chip pentru chipurile pe care le vei întâlni;
Va fi timp pentru a ucide și a crea,
Și timp pentru toate muncile și zilele³ mâinilor
Ce ridică și-ți scapă o întrebare pe farfurie;
Timp pentru tine și timp pentru mine,
Și timp încă pentru o sută de pregetări,
Și pentru o sută de vederi și revederi,
Înainte de a lua un ceai cu toast.

În cameră, femeile intră și ies
Vorbind despre Michelangelo.

Și, într-adevăr, va fi timp
Să te întrebi: „Să îndrăznesc?” și „Să îndrăznesc?”
Și timp să mă întorc și să cobor scara,
Cu un început chelie în mijlocul capului –
(Vor spune: „Ce i se mai rărește părul?”)
Haina de dimineață, gulerul ridicat ferm până la bărbie,
Cravata pompoasă și modestă, dar susținută de un simplu ac
de cravată –
(Vor spune: „Dar ce subțiri îi sunt brațele și picioarele!”)
Să îndrăznesc
Să deranjez universul?
Imediat este clipa⁴
Pentru decizii și revizii pe care o clipă le va răsturna.

Pentru că le-am cunoscut deja pe toate, le-am cunoscut pe
toate:

Am cunoscut serile, diminețile, după-amiezile,
Mi-am măsurat viața cu lingurițe de cafea;
Cunosc vocile care mor într-o cadentă estompată
De muzica dintr-o cameră îndepărtată.

Și deci cum să gândesc cum să fac?

Și am cunoscut deja ochii, i-am cunoscut pe toți:
Ochii care te fixează printr-o expresie fixă,
Iar când sunt fixat, răstignit cu un ac,
Când sunt prins și mă zbat pe perete,
Atunci cum să încep
Să scuip toate capetele arse ale zilelor și drumurilor mele?
Și cum să gândesc cum să fac?

Și am cunoscut deja brațele, le-am cunoscut pe toate –
Brațe care sunt cu brățări și albe și goale
(Dar în lumina lămpii, li se vede puful castaniu deschis!)
Să fie parfumul de la o rochie
Ce mă face să divaghez atât de mult?
Brațe care se sprijină de masă ori înfășoară un șal.
Și atunci să gândesc cum să fac?
Și cum să încep?

Să spun că am mers în amurg pe străzi înguste
Și am privit fumul care se ridică din pipa
Unor bărbați singuri în mănecă scurtă, aplecați la ferestre? ...

Ar fi trebuit să fiu o pereche de gheare zimțate
Ce o zbughesc pe fundul mărilor tăcute,

Iar după-amiază, seara, doarme atât de liniștită!
Mângâiată de degete lungi,
Adormită ... obosită ... ori se preface,
Întinsă pe podea, aici, alături de tine și de mine.
Ar trebui, după ceai, prăjituri și înghețată,
Să am puterea să forțez clipa până la criză?
Dar deși am plâns și am postit, am plâns și m-am rugat,
Deși mi-am văzut capul (devenit ușor chel) adus pe o tavă,
Nu sunt profet – și iată nu e mare lucru;
Am văzut pälind clipa măreției mele,
Și l-am văzut pe eternul Valet ținându-mi haina și chicotind,
Și, pe scurt, mi-a fost frică.

Și oare ar fi meritat, până la urmă,
După cești, dulceață, ceai,
Printre porțelanuri, printre niște discuții despre tine și despre
mine,

Oare ar fi meritat puțin,
Să fi smuls, cu un zâmbet, materia cu dinții,
Să fi presat universul într-un glob
Să-l rostogolesc înspre o cheștiune apăsătoare,
Să spun: „Eu sunt Lazăr⁵, venit din morți,
Venit să vă spun tuturor, vă voi spune tuturor” –
În cazul în care cineva, aranjându-și perna de la cap
Ar spune: „Nu m-am gândit deloc la așa ceva.
Nu la așa ceva, deloc.”

Traducere de Gigi MIHĂIȚĂ

¹ Fragment (n.tr.)

² 61 - De-aș crede eu că-ndrept această voce spre-un viu ce se va-ntoarce-n lume-acasă, âst vâr zbătut ar înceta să joace.

64 - Dar, cum nu pot de-aici nicicând să iasă ființe vii, de-i drept ce-aud, să-ți spui, și-apoi că-i fi infam puțin îmi pasă. Versiunea lui George Coșbuc (n.tr.)

³ Hesiod – *Munci și zile* (n.tr.)

⁴ Werd' ich zum Augenblicke sagen:

Verweile doch! du bist so schön

(Goethe: *Faust I*, V, 1699-1700)

Acelei clipe aș putea să-i spun, întâia oară:

Rămâi, că ești atâta de frumoasă!

(versiunea Lucian Blaga) (n.tr.)

⁵ Lazăr din Betania (*Evangelhia după Ioan* 11: 39 – 44) (n.tr.)

Dincolo de legendă...

O interesantă ofertă turistică vine în întâmpinarea vizitatorilor județului Bacău și nu numai, odată cu apariția unei noi broșuri de promovare realizată și editată de Serviciul Public Județean pentru Promovarea Turismului și Coordonarea Activității de Salvamont Bacău (SPJPTCAS).

Intitulată „Destinații turistice în zona montană a județului Bacău”, broșura se constituie într-un instrument util și în același timp indispensabil pentru o mai bună cunoaștere a zonelor cu potențial turistic din județul Bacău.

Autorii și editorii acestei lucrări ne spun că aceasta cuprinde, într-o formă cât mai concisă, toate informațiile mai relevante, astfel încât să se constituie într-un îndreptar turistic util, dinamic, prietenos.

În cele 60 de pagini, prin secțiunile sale tematice, cuprinsul dezvăluie multiplele fațete ale uneia dintre cele mai frumoase și mai atractive zone turistice ale județului Bacău, orientate spre interesul turiștilor: *Călătorie prin zona montană a județului Bacău, Gastronomie locală, Trasee turistice montane în județul Bacău, Info-utile*. Broșura mai conține o hartă a obiectivelor turistice, o hartă a traseelor montane din Munții Nemira (marcate și omologate), un tabel cu unitățile de cazare din zona montană, dar și o listă cu producătorii de produse tradiționale.

Nu lipsesc poveștile, care oglindesc nu doar frumusețea locurilor, ci și istoria atât de bogată a zonei. Printre acestea, „Legenda Nemirei”, considerată de criticul Alex Ștefănescu, „o perlă a eposului popular românesc”, culeasă în urmă cu mai bine de o jumătate de veac de la bătrânii din așezările Slănic-Sat și Cerdac (Slănic-Moldova), de către regretatul medic specialist balneolog, Romulus C. Busnea (1922-1994), doctor în științe medicale, pasionat cercetător folclorist. Această legendă acoperă arealul geografic al Munților

Nemira, la poalele cărora se află localitățile Slănic-Moldova, Dofteana, Dărmănești și o parte a comunei Oituz (partea sudică a acestor munți se leagă direct de Munții Brețului prin Pasul Oituz). De asemenea, din această legendă aflăm și proveniența unor denumiri geografice precum „Nemira Mare” și „Nemira Mică”, „Farcu”, „Șandru”, „Dobru”, „Țigancă”, apoi „Poiana Căprioarelor”, „Ciunget”, „Cleja”; dar și ce rol a avut crivățul „Nemira” în teribil de frumoasa poveste de dragoste a doi tineri harnici și mândri; cum au luat naștere izvoarele minerale de la Slănic-Moldova; cum invazia tătarilor din 1241 a adus jalea pe aceste plaiuri moldave; cum oamenii de etnii diferite s-au înțeles în traiul lor zilnic și cinstit.

Potrivit legendei, cu mai bine de un veac înaintea descălecării lui Bogdan-Vodă din Cuhea Maramureșului în Țara de Sus a Moldovei, trăiau în liniște și bună înțelegere, în Moldova de Jos, cneazul Farcaș și neamurile lui. Soția acestuia a murit la puțină vreme după ce a născut o fată fermecător de frumoasă, botezată Nemira. Grija i-a avut-o mai apoi o țigancă oacheșă, Cleja. Copila era mai altfel decât toți; împlânzea căprioarele, se cățara pe stânci, trăgea cu arcul și era neîntrecută la alergat. Când a împlinit anii de măritat, în înțelegere cu tatăl său, a pus condiția pețitorilor să o întrecă la câteva probe sportive; cum fata era de neegalat, niciun fecior n-a reușit s-o cucerească. Asta până într-o bună zi când un voinic, fiu de cioban din neamul Șandru, s-a ridicat la nivelul pretențiilor. Între cei doi tineri s-a înfiripat o tulburătoare poveste de dragoste. Începură pregătirile de nuntă. Numai că, într-o bună zi, castelul cneazului Șandru a fost atacat de tătari „câtă frunză și iarbă”. Oștenii, aflați sub comanda bravului Dobru, au luptat vitejește. Au căzut la datorie, sub săgețile otrăvite ale tătarilor, fratele mezin al cneazului, numit Farcu Mic, Pufu, unicul fiu al unchi-

ului Nemirei, Ciunget, căsătorit cu Dofteana, Cleja și chiar uriașul Dobru. Șandru nu știa nimic despre urgia de la castel. A aflat de invazie când a coborât de pe munte. A adunat imediat toți ciobanii care, înarmați până-n dinți, s-au bătut cu tătarii ca lei și i-au învins. Bucuros, tânărul a pornit alături de câțiva camarazi să-și caute iubita. Pe drum, ceata s-a întâlnit cu un nou val de tătari. S-au luptat din nou pe viață și pe moarte; s-a întâmplat însă ca și voinicul să fie străpuns în spate de două săgeți, dându-și sufletul apoi în brațele Nemirei. Aceasta a vărsat lacrimi amare încât fiecare din ele s-a transformat în câte un izvor. Apoi s-a rugat zânelor bune să aducă un vifor, să înghețe pe veci pe orice tătar. Și așa a fost; a venit un vânt puternic numit de atunci Nemira, care i-a prefăcut în gheață pe toți cotropitorii. Dar a înghețat și Nemira, la pieptul iubitului ei, în Poiana Căprioarelor, acolo unde au fost găsiți și dați pământului cu mare jale...

Iar deasupra mormintelor, o căprioară, poate una dintre cele care i-a dăruit laptele ei copilei Nemira, s-a așezat cu grijă, cu căpșoru-i gingaș plecat pe mormântul reavăn ce acoperea cu măreția lui rece pe cei doi împreunați pentru vecie. Ea aștepta, și a așteptat cu nerăbdare trezirea Nemirei care să o mângâie cu căldură și dragoste, cum făcuse de atâtea ori, și să o sărute pe botșorul ei fremătător. Visând la mângâierile Nemirei, nemîșcată și nedormită zile întregi, a trecut și ea în lumea Raiului, acolo unde toți oamenii își iubesc semenii și deopotrivă animalele și florile și tot ce a creat mai frumos Dumnezeu cel Veșnic ocrotitor...

Broșura se distribuie gratuit și va putea fi găsită în fiecare centru de informare și promovare turistică din județul Bacău, la hoteluri și pensiuni, ca și la târgurile de turism din țară și străinătate.

Romulus-Dan BUSNEA

Avatarurile creației

În vasta și valoroasă tipologie a artiștilor legați de orașul bacovian Ionel Cuculiuc ocupă o poziție extrem de specială, singulară prin parcursul poetico-filosofic al operelor sale, parcurs decantat într-o perioadă mai lungă de timp. Născut la Cordun-Neamț, pe 26 august 1954, absolvă cursurile Academiei de Arte Frumoase „N. Grigorescu” din București. După ce a fost designer la Departamentul Industriei Textile din București, predă pictura la Colegiul „G. Apostu” din Bacău; concomitent executând picturi murale și restaurări de biserici, ilustrații de carte, scenografii și, desigur, tablouri. Cele câteva mostre artistice din acele vremuri poartă amprenta unei geometrizări fastuoase cu impact poetic și armonii cromatice subtile, care dezvoltă o simbolistică plină de rapeluri spirituale.

Din 1994 se stabilește în patria artelor, Italia, la Sansepolcro-provincia Arezzo. Fiind un introvertit ultrasensibil s-a confruntat o bună perioadă cu frământări și căutări interioare pe care le-a învins și exteriorizat plastic, primind numeroase premii și aprecieri critice. Putem vorbi de o evoluție consistentă jalonată de experimente cromatice pure și puternice prin care a construit un univers simbolic foarte personal și coerent.

Presat de spațiu voi încerca o enumerare redusă și aleatoare a expozițiilor și premiilor aferente. După câteva expoziții din zona adiacentă, se impune cantitativ și calitativ pe simeze prestigioase.

2017 - Premio Internazionale Berlino (video esposizione la chiesa francese di Friedrichstadtkirche)

- Premio Internazionale Paolo Levi Milano (sala Leopoldo Pirelli del Palazzo Clerici; analog și în anul următor 2018)

2018 - La Biennale Internazionale d'Arte contemporanea delle Flandre (Bruges)

2019 - Premio Eccellenza Europea delle Arti (Roma, Barcelona, Paris)

- Budapest Artexpo-(Biennale Internazionale dell'Est)

- Museums Exchange (New

York-Torino)

- Anuala de Pictură UAP Bacău, 2020

- Biennale dei Normani Internazionali (Art Expo-Montreal)

- Expoziție personală on line (su Virtual Gallery solidada 3D Bianco-scuro)

- Promozione Permanenza presso la Galleria d'arte IMMAGINI SPAZIO ARTE (stagione artistica 2020-2021)

- Premio Master of Art „Carravaggio 2021” (Biennial city of Cosenatico Critics Award)

- International Prize Ambassador of Art 2021

- Premio Internazionale citta de New York

Opiniile criticilor de artă sunt atât de numeroase și profunde încât iarași voi recurge la citate fragmentare și sinteze.

„Seducatoarea combinație de indiscutabila măiestrie și stăpânire a tehnicii, poetica conceptuală inspirată și meditativă reflecție culturală este exprimată cu elocvență și rafinement prin convingătoare gesturi material-informale, aproape magmatice, de o percepție extraordinară. Autorul pare că se lasă ghidat de instinctul creator, imprimând în fibrele suportului fizic al picturilor propria viziune personală, prin fantezii, emoții și senzații intime-psihologice, intelectuale, dar și fizico-somatice care degajă o forță palpabilă, robustă și compactă. Energie pură de culoare! Și inspirație pentru viitoarea renaștere cosmică.” Virginia Colacino.

În catalogul *Raffaello Sanzio, il genio del Rinascimento italiano*, Giorgio Falossi se exprimă la fel de entuziast: „Există valuri de materie în pictura acrilică a lui Ionel Cuculiuc. Culoarea depășește orice formă pentru a deveni un protagonist luminos al mișcării, al sentimentelor, gândurilor, realității. Pictura transcende astfel dimensiunea sa vizuală, pentru a dobândi structura unei idei și a prezențelor invizibile care constelează călătoria vieții. Există evadări luminoase în operele în care Ionel Cuculiuc folosește tehnica digitală unde ideea întâlnește tehnologia și prezentul care se

întâmplă, dar ceea ce este interesant este că picturile sale ating acordurile corecte ale sufletului și minții facilitând o reflecție și apoi o adeziune la ideea-concept a Artistului. Culoarele ating lumina care plouă în tot spațiul pentru a sublinia valoarea purificatoare, atât în materie cât și în spiritualitate”.

Michele Foni sesizează „forța raționamentului aplicat care emerge din pictura lui Ionel Cuculiuc, precum și studiul atent al subiectelor tratate, cu înțelesul de raționalizare a spațiilor intelectuale, alături de un rafinat cadru cromatic și spațial și o căutare aproape teologică a sentimentelor. Tocmai de aceea operele lui Cuculiuc nu pot fi considerate o reprezentare a realității ci expresia unor peisaje interioare și a unor dimensiuni diverse; Artistul ne așteaptă în pragul unei lumi în care putem intra cu toate simțurile «bine deschise» și cu mintea atentă să călărească prima suflare de vânt; arta configurată este astfel mai apropiată de poezie și muzică decât ai putea crede. Calmul și liniștea sufletească a Artistului, modul său de viață emană o spiritualitate a altor vremuri tipică țării sale de origine”. Două scurte dar pregnante notații de la ArtEXpo Gallery Monte Carlo-octombrie 2021- adaugă valențe revelatoare față de un artist cu care am avut bucuria de a fi contemporan.

Oxana Albot: „Planurile cromatice individuale, straturi cu efecte irizate, dau lucrării farmecul său propriu. Metafizica atmosferei scoate la iveală un efect romantic care învâluie figura ce apare în postură naturală și absorbită, părând să aștepte o revelație. Artistul are o extraordinară familiaritate cu mediul pictural și organizarea compozițională”.

În fine, Rossanna Chetta conchide: „O impresie de mare energie coloristică și pasiune poetică adecvată în contexte cromatice, descriu operele lui Ionel Cuculiuc. Un mod particular de a picta intuiția și percepția senzațiilor, cu voința clară de a nu pune nicio limită imediată”.

Radu CIOBANU

Burdusaci – în publicistica interbelică

În căutările mele privitoare la personalitățile de pe Valea Zeletinului, nu se poate să nu aflăm și alte lucruri interesante, cu adevărat interesante, dacă ne raportăm la timpul de azi. Nimeni nu-și mai aduce aminte de cel care a pus mult suflet pentru înființarea cooperativei sătești. Nici data când a luat ființă nu se mai știe, după cum, nu se știe că această cooperativă sătească a luat ființă prin subscripție publică. Mulți din zilele post-decembriste, cu ceva bani adunați pe diverse căi, și-ar fi dorit să cumpere cooperativa, adică, să nu mai fie a satului, ci a privatului. Numai că nu s-a putut, ori s-a putut și nu s-a aflat. Cert este că, la 1924, în revista clujeană nr 68, din 13 iulie 1924, „Cultura poporului”, printr-o pură întâmplare, dau peste următorul text, intitulat, **Eftinirea traiului prin cooperatie**, care sună așa:

*În comuna Burdusaci, județul Tecuci, a luat ființă o societate cooperatistă de aprovizionare și desfacere în comun, care poartă numele scopului însăși ce urmărește: **Eftinirea traiului**. Locuitorii comunei, înțelegând că numai prin unire se poate face ceva, și numai prin tovarășie se poate scăpa din ghearele speculanților, n-au stat deloc pe gânduri, când i-am chemat cu multă încredere a subscris și vărsat un capital social a cărui cifră trece peste 80 de mii de lei. Cooperatia are rolul de a fi temelia economică a oricărui stat, sperăm că va fi înțeleasă și mai mult cunoscută de toți țaranii și muncitorii de la orașe, funcționari, dar mai cu seamă de țărani, care, prin producțiunea muncii lor agricole, vor aduce bogățiile în țară și va eftini traiul.*

Dacă în fiecare sat și în fiecare oraș sau târgușor ar fi cooperatie pentru eftinirea traiului, s-ar înlătura astfel orice parazit sau speculant, spre pildă, străinii care se îmbogățesc furând și pe cel ce vinde și pe cel ce cumpără. Oricât am fi noi de proști și oricât am fi noi de orbi, trebuie să vedem odată că muncim

mereu cu sudori în țară bogată și ră-mânem tot săraci și plini de nevoi. Trebuie să ne dăm seama odată că sunt lipitori care trăiesc din sângele nostru. Și trebuie să știm odată că prin cooperatie se produce otrava cu care se omoară speculanții și totodată, zahărul dulce pentru muncitori. Deci înființați în toate satele, în toate orașele și în toate târgușoarele cooperative pentru eftinirea traiului.

G. I. Filipescu-Zeletin

Revizor-contabil

Aici închei citatul, nu fără a mă întreba: Cine să fi fost acest revizor contabil atât de curajos, care și-a atras și pseudonimul de Zeletin? Se trage din familia lui Constantin Filipescu, inginerul agronom născut la 1878-1879, tot în Burdusaci? Să fie chiar tatăl lui Ștefan Filipescu, cel care a fost gestionarul cooperativei o viață întreagă? Rudenia este clară, dar tot nu găsesc vreo dovadă edificatoare, din discuția purtată cu Teodora Filipescu a rezultat că bunicul ei se numea Iancu Filipescu. Subiectul a rămas deschis cercetării mele la Arhiva Județeană Bacău, de unde am primit informații certe care confirmă a fi vorba chiar despre tatăl lui Miltiade Filipescu, viitorul academician, cel care își semna lucrările Filipescu G. M.

Cert este că familia Filipescu a pus umărul la înființarea cooperativei sătești, după cum rezultă din conținutul „răvașului” de mai sus.

Despre liceeanul și studentul burdușăcean Filipescu, devenit marele academician și profesor de geologie Miltiade Filipescu, aflăm dintr-un „răvaș” publicat de aceeași revistă „Cultura poporului” în numărul din 10 mai 1925, răvaș care spune așa: **„Din Burdusaci (județul Tecuci):** A treia zi de Paști a anului 1919, în comuna noastră, în urma unei serbări dată de șapte flăcăi doritori de lumină, constantându-se dragostea cu care au luptat pentru a împiedica

toate greutățile ce li se puneau de cei ce umblau mai mult pe cărările cârciumii, decât pe cele ale școalei și bisericii, au pus bazele unei societăți sub numele „Frăția de cruce”- cu scopul de a propaga cultura prin șezători și serbări cu cuprins moral. În fruntea acestor tineri a fost dl student Miltiade Filipescu, pe atunci, elev al liceului „Codreanu” din Bârlad. Această societate, până la 24 aprilie 1925, a funcționat în mod secret, tot din cauza elementelor rele, care nu ar fi căutat decât să arunce zănie pentru a distruge spicele cele moi de grăunțe și care nu s-ar fi putut arunca în valurile agitate.

După ce, în timp de cinci ani prin ședințele secrete s-au ținut suflutele slabe ale tinerilor – acum frați – s-au întărit și numărul lor s-a mai înmulțit, la o șezătoare dată în localul școalei „Petre Ghițescu” – din același sat – în ziua de Izvorul Maicii Domnului – același care acum cinci ani a dat ideea de unire, adică, dl student Miltiade Filipescu, în fața unui număr destul de numeros de locuitori, mai mulți tineri, a declarat micul focar de lumină, luându-se acum pe față munca ce o ducea până acum în ascuns, prin șezători și serbări cu conținut moral, deci, folositor pentru popor.

Dacă acest pas făcut de tinerii comunei Burdusaci ar fi urmat de satele României, atunci am putea vedea zilnic cum majoritatea locuitorilor și-ar schimba drumul cârciumii și o va lua pe al bisericii și al școalei, locurile de cinste și de credințe ale neamului nostru, iar cârciumile unde se nasc toate certurile și faptele cele rele ar dispărea zi de zi.

Să le ajute Dumnezeu!

Al. Silvestru-seminarist”

E limpede că studentul Miltiade Filipescu este viitorul academician. Cine era acest seminarist Silvestru? Promit să cercetez, să aflăm și să vă țin la curent cu cele aflate.

Elena Petriman-ȚARĂLUNGĂ

Opinii

Eterna poveste a vulpii

Dacă aş avea «elevația culturală» și «subtilitatea» insultătoare a condeierului înregimentat, Péter Demény, aş fi ales un alt titlu al intervenției mele; unul complementar celui folosit de domnul profesor asociat (mai curând, *disociat*) al Facultății de Litere de la Cluj.

De pildă, titlului său la rechizitoriul publicat, în ziarul *Adevărul* din 6 aprilie 2022, «**Romantismul carnivor. Despre naționalismul științific**», i-aș fi răspuns cu titlul, «**Post-modernismul ierbivor. Despre consternarea neștiințifică a mediocrității arogante**».

Cum dumnealui n-a socotit necesar să decodifice sensurile «savante» ale sintagmelor «*romantism carnivor*» și «*naționalism științific*», voi face și eu la fel cu sintagmele mele... Și îi voi propune, spre pertinentsă și nepoluată meditație, ambele titluri.

Deși m-aș putea opri aici, – pentru că titlurile dezvăluie și emblematizează esențial personajul și pledoaria sa – cred că este de datoria unui intelectual, onest și neindiferent la ce se întâmplă în lumea în care trăiește, să reacționeze la atacurile asupra valorilor de către non-valori și la disprețuirea identității noastre naționale, a sentimentului patriotic, a moștenirii pe care ne-au lăsat-o înaintașii noștri.

Reacția mea se întemeiază pe un truism de bun simț: **aprecierea valorilor de către non-valori este irelevantă și indecentă, de cele mai multe ori falsă**. Și când ea provine de la personaje cu ADN anti-românesc și cu antipatii pe măsură, relevanța și decența judecăților de valoare sunt nule.

Cine-și permite să aprecieze și să insulte pe academicianul Ioan Aurel Pop și pe cei 142 din 157 de membri ai Academiei Române, care l-au reales pe acesta președinte al celui mai înalt for de consacrare științifică și culturală al țării?!...

Cine se crede apt să dea bile albe și bile negre uneia dintre personalitățile de prim rang ale culturii noastre: *profesor universitar și rector timp de 8 ani al Universității «Babeș*

Bolyai» din Cluj, doctor în istorie, specialist de mare prestigiu în istoria medievală, paleografie și istoria Transilvaniei, membru corespondent al Academiei Europene de Științe, Litere și Arte din Paris, membru al Academiei Europene de Științe și Artă din Salzburg, fost profesor asociat la Universitatea din Pittsburgh (1991-1992) și profesor invitat la INALCO Paris (1998) Universitatea din Trento (2001) și Universitatea Ca'Foscari din Veneția (2003 – 2008)?!...

Ce nu poate digera stomacul intelectual, – bolnav de aciditate anti-românească – la academicianul Ioan Aurel Pop?

Eșantionul pe care-l reproduc din «capodopera» sa publicistică este integral revelator:

«Dl Pop este un naționalist pentru care orice ocazie e bună să spună ceva protocronist. Toate declarațiile, expunerile și scrierile sale emană o viziune de secol al XIX-lea care se pretinde a fi eminescian, coșbucian sau iorgian dar e numai desuet și patetic.»

Prima constatare care se poate face, – nu doar doar privitor la acest citat, ci la întregul text – este că «uimitul», «consternatul», «neliniștitul» procuror intelectual are probleme serioase cu limba română, cu semantica, cu acordurile dintre subiect și predicat, cu logica universală și cu domeniile asupra cărora își permite să dea verdicte.

Pentru el, iubirea țării, a istoriei și a valorilor ei, făptuirea dăruită și dăruitoare pentru patria careia îi aparține și căreia îi este dator, reprezintă naționalism. Or, naționalismul este altceva, este ura și disprețul față de alte națiuni, față de valorile acestora și tendința de a transpune în faptă agresivă, uneori criminală, – așa cum se întâmplă în zilele noastre cu tragedia provocată de monștrii de la Kremlin – a acestor mentalități și atitudini.

Care mai sunt păcatele reproșate Președintelui Academiei Române?

– e protocronist, deși autorul nu prea știe ce e protocronismul și

unde să-l găsească în opera și activitatea acestuia

– toată activitatea și opera lui – pe care, de altfel gazetarul nu o cunoaște, o ignoră cu fudulie sau pur și simplu este incapabil s-o înțeleagă – «emană o viziune de secol al XIX-lea», ca și cum acest secol, cu valorile strălucite pe care le-a dat în toate domeniile și care au temeinicit secolele următoare este o rușine pentru cei care-l studiază și care, pentru mintea și tabla de valori a d. lui Demény, nu sunt decât niște desueți, niște patetici

– cea mai impardonabilă culpă a profesorului Ioan Aurel Pop o reprezintă însă faptul că este «eminescian, coșbucian sau iorgian», adică exact invers decât este semnatarul articolului în discuție, tovarăș de nădejde al tuturor detractorilor privind istoria și valorile românești.

Date fiind aceste «infrațiuni», domnul «judecător ad-hoc» dă verdictul necruțător: «**de academicieni naționaliști nu avem nevoie**» Ceea ce lipsește din verdict este **cine** n-are nevoie de cei 147 de academicieni români și, mai ales, **cine și ce** l-a acreditat pe un scriitor mediocr, care face și gazetărie de valoare celea la care ne referim, să se pronunțe incompetent și insultător asupra Președintelui Academiei Române și asupra academicienilor care l-au ales.

Dacă adaugăm panseurile prolixă, agramate și uneori ridicole ale pretinsului «filozof» și «sociolog», – cu *romantismul lui carnivor, naționalismul științific, vechea Europa în ruine* sau cu antiteza dintre *delăsarea din România și ideologia din alte țări* – avem imaginea întristătoare a non-valorii ieșită la drumul mare să ciomăgească valoarea.

Totuși, Președintele Academiei Române și corpul academicienilor pot fi liniștiți. Domnul Péter Demény, în marea, generoasă și demagogică lui bunavoință, a declarat solemn: «**Sigur, nu contest votul democratic**»?!...Și asta, cu toate că el nu s-a putut bucura de dulceața și parfumul strugurilor care erau prea sus...

Alexandru MELIAN

Veniți să vă veseliți!



Ansamblul Folcloric „Busu-iocul“ al Consiliului Județean Bacău, în parteneriat cu Primăria Bacău, a oferit publicului interesat, în cea de a treia zi a Sfințelor Paști, la Teatrul de Vară „Radu Beligan“, un atractiv și izbutit spectacol de varietăți.

Intitulată **Veniți și vă veseliți!**, noua provocare artistică a prestigiosului colectiv băcăuan s-a înscris în șuita riturilor de primăvară legate de Învierea Mântuitorului, dar spre deosebire de alte reprezentații similare a pus accent pe bucuria generată de marea sărbătoare creștină, fiorul pricesnelor fiind armonios îmbinat cu gravitatea vocilor bărbățești și, apoi, cu jocurile populare de pe văile Bistriței și Siretului, dar și cu iureșul *Călușului*. Alături de Orchestra și dansatorii Ansamblului, pe scenă au mai evoluat îndrăgitul interpret Gabriel Dorobanțu, soliștii vocali Oana Crețu, Ștefan Negru, Lăcrămioara Dârlea, Paula Florescu și Georgiana Păduraru, care a fost și amfitrioana serii. Regia artistică a aparținut lui Gheorghe Vlase, coregrafia a fost semnată de maestrul coregraf Petre Vlase, iar conducerea muzicală a revenit acordeonistului Victor Coman.

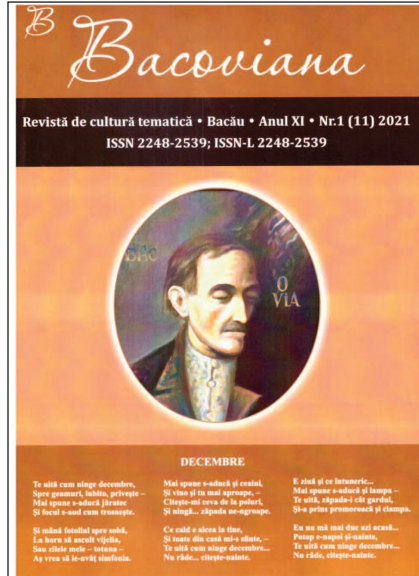
C. HANGANU





Membrii Cenaclului literar „George Bacovia“ s-au reunit joi, 19 mai 2022, la sediul Filialei Bacău a Uniunii Armenilor din România, pentru a trăi împreună bucuria lansării romanului **Labirintul** de Adrian Lungu și a cărții de poeme **Și nu va avea sfârșit** de Ramona Roman. Cele două noi apariții editoriale au fost prezentate de Dumitru Brăneanu, președintele Filialei Bacău a UR, Petre Isachi, Viorel Savin, Mara Paraschiv și Cristina Ștefan.

Reviste de azi



Chiar dacă nu mai poartă egida UR, revista băcăuană și-a păstrat statutul câștigat în cele aproape șase decenii de existență, aspect confirmat recent la Iași, când a fost declarată cea mai bună revistă literară și a primit Premiul „Jacob Negruzzi“ în cadrul Zilelor Revistei *Convorbiri literare*. Evenimentul e anunțat atât pe site-ul publicației, cât și în sumarul lunii mai, care oferă cititorilor detalii și despre alte manifestări de anvergură (Zilele Centrului de Cultură „George Apostu“, Festivalul Internațional al Aforismului), cronici literare, de artă plastică și teatrale, eseuri, o selecție revistă a presei etc. Poezia e reprezentată de Daniela Șontină, Aurel Pantea și Maya Angelou (în traducerea Adinei Bardas), eseurile de Elena Ciobanu, Constantin Gherasim, Gheorghe Iorga, Vasile Spiridon, Daniel Ștefan Pocovnicu, Dan Petrușcă și Ion Fercu, critica literară de Adrian Jicu, Marius Manta, Iulian Cătăluș, Adrian Lesenciuc și Ionel Savitescu, cea teatrală de Carmen Mihalache, cea plastică de Constantin Ținteanu, cea de film de Violeta Savu ș.a.

Sub un titlu ce se vrea acroșant – *Bacovia, poetul singurătății multiple* –, Theodor George Calcan încearcă să ofere cititorilor noului număr lucruri pe care deja le știu: *Bacovia poate fi considerat acum prin viziune, exprimare și, nu în ultimul rând, cel mai mare creator de atmosferă din literatură. Este, de asemenea, un poet care a muncit asiduu pentru modernitate și individualitate personală. Incitante cu adevărat sunt. Scrisorile despre Bacovia adresate criticului Constantin Călin, portretul conturat Agathe Grigorescu-Bacovia de Viorel Șoldea, referirile lui Tiberiu Ionescu la cele „câteva tâlmăcirii din George Bacovia în rusește“, eseul Victoriei Fonari despre „Influența bacoviană în creația lui Aureliu Busuioc“, selecția lui Serghie Bucur din pusele Agathe despre Bacovia, *Istoria unui poem* povestită de Dan Petrușcă, interviul cu Victor Macarie, din care aflăm că „Bacăul nu are multe muzee“ și nimic despre autorul *Lacustrei*. Cei interesați însă de scrisul lui, vor găsi în facsimil manuscrisul celebrei *Decembrie*, care înnoiește și prima pagină. (C.S.G.)*

Vă semnalăm primirea spre lectură a următoarelor volume:

- Stan Brebenel - **Șlefuitorii de cuvinte**, vol. III (Buzău, Editura Teocora, 2020);
- Mircea Constantin Jurebie - **Spirale de timp** (Bacău, Editura Ateneul Scriitorilor 2021);

• Sorin Tiliță-Dolhești - **După suți cu bumerangul** (idem, 2021);

• Tinca Tamaș-Pavel - **Petale**

Semnal editorial

pe suflet (Bacău, Editura Rovimed Publishers, 2020);

• Grigore Codrescu - **Limba și literatura română: ba-**

calareat pentru toți românii (idem, 2021);

• Liviu Chiscop - **Poetul Bacovia. Eseuri analitice** (Bacău, Editura Contexte, 2021);

• Lucia Ovezza - **Dacă lumea s-ar sfârși mâine** (București, Editura Tractus Arte, 2021).

LECTOR

Vitrălia

PERIODICAL CENTRULUI CULTURAL INTERNATIONAL „GEORGE APOSTU“ - BACĂU - ANUL XXX, NR. 56, APRILIE 2022



„Din păcate, numai atunci când este amenințată cu război existența unei țări se vede că dragostea de locul nașterii nu a murit. Da, în astfel de cazuri, este câteodată prea târziu. De aceea, iubirea de țară trebuie cultivată, ea se naște și crește în familie și în școală. Cu o educație adecvată, vom fi pregătiți să existăm, prin colțul nostru de lume, în Europa.”

Ioan-Aurel Pop

Primul număr din acest an al periodicii **Vitrălia** ne propune, așa cum ne-a obișnuit încă de la apariție, un sumar interesant și divers, care adună laolaltă nume prestigioase ale spiritualității românești contemporane. Scriind despre **Perenitatea cărții**, bunăoară, academicianul Ioan-Aurel Pop ne atrage atenția că trăim un timp „al abolițiilor, al demolărilor, al anulării culturilor, predicate vehement de noii propagandiști ai neomarxismului deghizat în «progresism»“, pentru care până și Dante, Shakespeare, Voltaire, Margaret Mitchell, Eminescu sau Goga sunt declarați „incorect politic“ și, în consecință, e musai să fie „blamați, cosmetizați ori chiar repudiați integral“. Din fericire, concluzia sa e că „nu putem fi prostiți chiar toți“ și că atât prețuirea cărții, cât și „eternitatea cuvântului scris“ nu vor putea fi dărâmate de mințile bolnave ale acestor specimene. Indirect, spre lectură ne îndeamnă și Alin Sebastian Popa, care își continuă serialul dedicat „Drumului României Mari de la ploieci la realitate (1821-1918)“, contribuții la mai buna cunoaștere a propriei istorii aducând, de asemenea, Ionel Savitescu („Biografia Reginei Maria“) și Mircea Coloșenco („Al. Alexianu - o personalitate: erudit al istoriei feudale, exeget al artei poetice vechi românești“), dar și Constantin Coroiu, Cornel Ungureanu, Călin Ciobotari, Leo Butnaru, Daniel Ștefan Pocovnicu, Petre Isachi, Anca Hațiegan, Nicoleta Popa Blanariu, Paula Romanescu, Constantin Trandafir, Petru Bejan, Ozana Kalmuski Zarea, Theodor Codreanu ș.a., ce abordează subiecte preponderent culturale. Pagini speciale sunt dedicate lui Dostoievski (Ion Fercu, Daniel Ștefan Pocovnicu) și Brâncuși (Adrian Jicu, Gheorghe Iorga), însă un loc aparte îl ocupă și poezia, reprezentată acum de Șanti Nilaya, Dan Petrușcă, Simona-Grazia Dima și Emil Nicolae, teatrul („Pamflet scenic“ de Alexa Visarion și „Dora 5 Tatuaje“ de Violeta Savu), cronică literară (Marius Manta, Ștefan Munteanu), eseul (Emil Nicolae, Liviu Dospinescu) etc. Un număr bogat ilustrat de băcăuani. (CG)

George Roca (Australia)



Scriitor, ziarist, fotograf freelancer, grafician, editor de carte, redactor la diferite reviste literare românești din jurul lumii. Născut în Huedin, la 14 iulie 1946, a fost actor la teatrele din Oradea și Ploiești, iar în 1980 s-a stabilit la Sydney, unde se numără printre fondatorii Academiei de Științe, Literatură și Arte și Academiei Româno-Australiene. Aici a jucat în filmul *A Change of Heart* și a publicat, între altele, volumele de poezie *Evadare din spațiul virtual*, *Căutând insula fericirii*, *Poeme multilingve cifrate*, studiul *Dezvoltarea arhitecturii în perioada de domnie a binecredinciosului voievod Ștefan cel Mare și Sfânt.* (C. Galben)

Noua generație

IMAGINE EXTERIOARĂ

EA,
vegană,
costelivă,
anorexică.
O multitudine de cercei:
cercei în urechi,
cercei în nas,
cercei în buze,
cercei în sfârcuri,
cercei în ombilic
și puțin mai jos...

EL,
gras,
carnivor,
supraponderal
skinhead - craniu falusian.
Obraz cu aspect murdar,
neras de trei zile,
ca acei masculi macho,
faimoșii peliculelor violente
de la Hollywood!
Tatuaje,
„Tautau tahitian“,
teribilă invenție!
Epidermă mutilată:
tatuaje pe scalp,

tatuaje pe piept,
tatuaje pe spate,
tatuaje pe membre,
tatuaje pe burtă
și puțin mai jos...
Adam și Amsterdam!

AMÂNDOI,
capete rase,
fără nume,
fără identitate,
fără domiciliu stabil.

Două antonomaze
cu grele jachete de piele
bătute în ținte de fier,
imensi bocanci Doctor Martens
și motociclete Harley Davidson
între picioare!

IMAGINE INTERIOARĂ

I.Q. superior,
Com-pu-te-re!
Cultură cyberpunk,
technopunk
și utopii negative.
Neuromantici,
neologiști inventivi
de limbaje cu noțiuni de argou
și jargoane de tehnică digitală.

Pseudoyoghini,
macho-iști,
rambo-iști,
violenți.
Emo no?
No Emo!
Iubire de avangardă,
sexualitate 3X,
bisexuali,
SIDA,
droguri.

Dumnezeu
a dispărut pentru voi.
Idolii Havy Metal
și Punk Rock
i-au luat locul!
Politicienii
sunt prea ocupați
cu alți politicieni!

O, Hybris și Humartia,
sunteți copiii noștri,
noi vă iubim...
Dar dați-ne o explicație!
Poate aveți circumstanțe,
poate vă vom putea ajuta,
poate vă veți face înțeleși,
sau poate
microscopul meu
este stricat,
sau sunt un retromaniac,
sau de modă veche,
ca tatăl meu,
sau ca bunicul meu,
sau ca străbunicul meu,
sau ca mulți, mulți alții
din specia noastră... umană!



Cadran cultural

Periodic editat sub egida Consiliului Județean Bacău

Președinte de onoare: Petre Vlase

Redactor-șef: Cornel Simion Galben

Colectivul de redacție:

Grigore Codrescu, Ion Fercu, Anișoara Macor, Dan Sandu

Redacția: Ansamblul Folcloric „Busuiocul”, 600266 Bacău, Str. Troțuș 6A

Tel./fax: 0234523357, 0740370665

e-mail: cadrancultural@gmail.com

ISSN 2601-5781, ISSN-L 2601-5781